

ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Duben 2002

Ročník XII

Číslo 4

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIŘU

OBSAH

Komentář

Dopady na přírodu jsou příliš závažné.....1

Na aktuální téma

Stanovisko MŽP k vodním dílům na Labi...2
Zrušte MŽP - a veřejný zájem zapláče.....4
Nevládní organizace oceňují postoj MŽP...5
Ministr Kužvart navštívil Nicaraguu.....5
Jak dál s motorovými čluny na Slapech
a na Orlíku6
Chyba, které se dá zneužít.....8
Veřejný zájem především
(i na Slapech a Orlíku)8

Aktuality

Ramiro Cibrian navštívil MŽP9
Zahájení twinningových projektů v rámci
programu Phare 200010
Kontaktní skupina pro tři úmluvy v rámci
OSN ustavena11
Zákon o ovzduší schválen, zákon
o Šumavě odmítnut11
Nitrátová konference v rámci Twinning
projektu v oblasti ochrany vod v ČR12
Výstava Alternativní zdroje energie 2002 ..12

Příloha

Závěrečná zpráva o rozdělení finančních pro-
středků na projekty nestátních neziskových
organizací pro rok 2002I - XII

Evropská unie

Zkušenosti se směrnicemi EU v SRN13

Informujeme

Sedmé zvláštní zasedání řídicí rady UNEP..14
Světový summit o udržitelném rozvoji16
Znečištění v USA se bude dále zhoršovat ..17
Utváření Národního a Státního mapového
centra.....17
Jak dál v ochraně přírody na Šumavě?.....19
Skalní říčení v Hřensku21
Vyhodnocení dotazníkové akce SFŽP22
7. zasedání Poradního orgánu pro vědecké,
technické a technologické záležitosti
Úmluvy o biologické rozmanitosti23
Plochy zranitelné znečištěním dusičnany..23
22. duben – Den Země24

Ministr Miloš Kužvart a náměstkyně Eva Tylová oznamují na tiskové konferenci nesouhlasné stanovisko MŽP s výstavbou jezů na Labi

Foto J. Plamínková

Dopady na přírodu jsou příliš závažné

Ministerstvo životního prostředí vydalo stanovisko o hodnocení vlivů podle paragrafu 11 zákona č. 244/92 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, a to na projekt „Zlepšení plavebních podmínek řeky Labe v úseku od Střekova po státní hranici“. Účelem stavby bylo zlepšení parametrů vodní cesty výstavbou dvou stupňů v Prostředním Žlebu a Malém Březně. Ministerstvo životního prostředí vydalo k tomuto projektu **nesouhlasné stanovisko**. Předcházela mu procedura podle zákona o posuzování vlivů na životní prostředí. Z údajů vyplývá naprosto negativní vliv na oblast Labe.

Dokumentace se zabývala několika variantami: variantou nulovou, variantou prahoregulační a variantou s vysokými a nízkými jezy. Z dopravního hlediska byla doporučena varianta s nízkými ovladatelnými jezy. Posudek na dokumentaci ale jednoznačně zhodnotil tento projekt jako nepřijatelný. Jako jediný přijatelný vyhodnotil projekt nulový, který by zadání – tedy zlepšit plavební podmínky na Labi – převedl do oblasti „nikoli přispůsobovat řeku lodím, ale lodě řece“. Záměr je díky závažnému negativnímu ovlivnění vodního a břehového ekosystému fauny a flóry, včetně chráněných a ohrožených druhů v územích dvou chráněných krajinných oblastí a budoucí části evropské sítě chráněných území přírody Natura 2000, nepřijatelný. Pro řeku Labe je tato oblast jednou z posledních nedotčených částí, kde se zachovala dynamika vodního toku i propustnost údolní nivy. Kdyby se stavby realizovaly, poklesl by průtok

v řece až na polovinu, což by mělo naprosto negativní vliv na faunu i flóru v řece. Důležité je i to, že v této oblasti jsou vyhlášována území Natury 2000, která jsou chráněna podle směrnic Evropské unie a Česká republika je zavázána k tomu, že oblasti vytipované jako „naturové“ nesmí nechat ničit. Tyto oblasti jsou přitom rozprostřené po celé délce Labe. Toto území je uznáno jako jedinečné a unikátní území v rámci celé Evropy. Došlo by k ovlivnění přibližně 25 zvláště chráněných druhů.

Z těchto důvodů MŽP rozhodlo o vydání nesouhlasného stanoviska. Nesouhlas ke stavbě ale neznamená nesouhlas s jinými řešeními, která by podpořila lodní dopravu v této oblasti. Jde zejména o použití člunů s nižším ponorem, které již jsou vyvinuty u nás i na německé straně. Jejich použití je velice reálné už vzhledem k tomu, že lodní park labské dopravy je asi 30 let starý.

**Ing. Eva Tylová,
náměstkyně ministra životního prostředí**

Před několika měsíci uložila vláda ČR ministři dopravy a spojů ve spolupráci s MŽP urychlit přípravu staveb ke zlepšení plavebních podmínek na dolním toku Labe. Upozornil jsem, že zde běží určitá správní řízení a proces posouzení vlivů na životní prostředí a že již byla potvrzena negativní stanoviska správ chráněných krajinných oblastí podle zákona na ochranu přírody a krajiny 114/92 Sb. Podle mého soudu je paradoxní, aby byly veřejné prostředky využívány na stavbu, o které má kdekdo pochyby, když např. dluh na údržbě stávající silniční sítě je minimálně 100 miliard Kč. Nyní MŽP vydalo negativní stanovisko podle zákona 244/92 Sb., a tím se celá záležitost opět posunula. Ostatně i premiér konstatoval na zasedání vlády v ústeckém kraji, že by bylo užitečné vzít tužku a papír a zkusit spočítat, zda se tato stavba vůbec vyplatí, to však nebylo předmětem posouzení vlivu na životní prostředí. Nejvyšší kontrolní úřad zjistil, že během přípravy projektu došlo k zvýšení odhadu investičních nákladů z 6,5 na 8,5 mil. Kč nákladů – dochází zde tedy k tak zvané „temelinizaci“.

Často zaznívá argument, že na tuto stavbu by bylo možné využít prostředků z fondů Evropské unie, kon-

krétně z fondu ISPA. Jsem hluboce přesvědčen, že vzhledem k negativnímu stanovisku podle zákona o posouzení vlivů na životní prostředí, ale i po potvrzeném negativním prvoinstančním stanovisku správ chráněných krajinných oblastí České středohoří a Labské pískovce, je podle zákona o ochraně přírody a krajiny 114/92 Sb. vyloučeno na stavbu, která je v takovém rozporu s ochranou přírody, využít by jen jedno jediné euro. Čili oněch 6,5 až 8,5 mld. Kč by šlo z nějakého veřejného zdroje České republiky, ať už by šlo o fond rozvoje dopravy nebo státní rozpočet. V každém případě by to šlo na úkor toho, co je dle mého soudu daleko důležitější, tedy udržovat silnice na území ČR v provozuschopném stavu.

Důležitý je i další aspekt. Nedávno zde byl na návštěvě saský ministr životního prostředí pan Flath a i stanovisko Sasů ke stavbám je jednoznačně negativní. A u stavby na hranicích bychom měli brát názor zahraničních partnerů do úvahy.

Vodní doprava je cestou vpřed, ale nikoli za cenu takovýchto dopadů na přírodu a mrhání veřejných zdrojů.

**RNDr. Miloš Kužvart,
ministr životního prostředí**

Stanovisko MŽP k vodním dílům na Labi

V prosinci loňského roku přijala vláda České republiky usnesení k Návrhu řešení současné situace ve vnitrozemské a námořní plavbě. Návně uložíla ministři dopravy a spojů ve spolupráci s ministrem zemědělství urychlit přípravu staveb ke zlepšení plavebních podmínek na dolním toku Labe, aniž by se přihlíželo k neukončenému procesu posouzení vlivu tohoto záměru na životní prostředí.

Na základě dokumentace o hodnocení vlivů na životní prostředí, vyjádření příslušných obcí, dotčených orgánů státní správy a veřejnosti, doplňujících informací, zpracovaného posudku a výsledků jeho veřejného projednání je zřejmé, že záměr představuje **výrazný zásah** do stávajícího ekosystému vodního toku, pobřežních pozemků, do území dvou chráněných krajinných oblastí a do míst výskytu chráněných druhů rostlin a živočichů, jakož i do krajinného rázu říční nivy a celého údolí Labe v dotčeném úseku, který je i významným krajinným prvkem. Část těchto zásahů je přitom nevratná a nekompenzovatelná jakýmkoli kompenzačními opatřeními. Na základě těchto skutečností vydalo dne 1. 3. 2002 Ministerstvo životního prostředí jako příslušný orgán podle § 11 zákona ČNR č. 244/1992 Sb., **z hlediska hodnocení vlivů posuzované stavby na životní prostředí NESOUHLASNÉ STANOVISKO.**

Z předložené dokumentace, z posouzení i z průběhu veřejného projednání vyplynulo, že nebyl správně a objektivně posouzen aktuálně předpokládaný vliv navrhovaných staveb na ekosystémy vodního toku Labe. Nedostatky ve znaloostech zásadního charakteru se v projektu týkaly m.j. údajů o aktuálním stavu znečištění prostředí. Rovněž nebyl řešen dopad prohrábek a koncentračních staveb na životní prostředí, protože není znám jejich rozsah a lokalizace. Dále nelze stanovit nezbytný rozsah minimalizačních a kompenzačních opatření.

Legislativa :

Z legislativního hlediska se pozemky dotčené výše uvedeným stavebním záměrem nacházejí na území dvou chráněných krajinných území. Jedná se o CHKO Labské pískovce (vyhlášena v roce 1972)

a CHKO České středohoří (vyhlášena v roce 1976). Záměr je v rozporu s ustanovením § 5, § 6 a § 11 zákona č. 17/92 Sb., o životním prostředí a s § 4 odst. 2, § 12 odst. 1, § 26 odst. 1 písm. i, § 49 a § 50 zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění.

Realizací záměru by došlo k likvidaci „Dochovaných prvků přírodního prostředí“ schválených tzv. plánem péče a také by bylo dotčeno ustanovení § 12 zákona č. 114/1992, tedy krajinný ráz Labského kaňonu.

Význam přírodních hodnot kaňonu řeky Labe, vlastního vodního toku a říční nivy:

Jedná se o jeden z posledních úseků říčního fenoménu na území ČR se zachovanou dynamikou vodního toku a prostupností údolní nivy. Přes všechny dosavadní technické úpravy zde řeka Labe má vysokou hodnotu po všech stránkách. Již desítky let zde probíhá přirozená renaturalizace příbřežní zóny. Z tohoto faktu vyplývá vysoká diverzita biotopů i rostlinných a živočišných druhů. Spektrum biotopů umožňuje výskyt řady chráněných a ohrožených druhů, které nalezneme pouze na řece Labi. Technicky není možné nahradit stávající stav, zcela jistě by došlo k nevratnému poškození nejceněnějších biotopů.

Díky stávajícím přírodním ekologickým podmínkám je toto území obecně uznáváno jako **jedinečné a unikátní** v rámci celé Evropy. Kromě geomorfologických faktorů k tomuto hodnocení přispívá i skutečnost, že ekosystémy většiny vodních toků v Evropě (v obdobných úsecích) byly již nevratně změněny realizací vodohospodářských děl. Na území SRN byl podán návrh chránit významné části údolní nivy řeky Labe v rámci programu UNESCO (světové a přírodní dědictví).

Je prokázáno, že realizací uvažovaného záměru by došlo k poškození biotopu 9 kriticky ohrožených, 6 silně ohrožených a 12 ohrožených druhů ve smyslu vyhlášky č. 395/92 Sb., vázaných na specifické podmínky tohoto území. V případě jednoho z kriticky ohrožených druhů, který se vyskytuje na území ČR pouze na daném území, by změna stanovištních podmínek mohla způsobit jeho vymizení z území ČR.

Došlo by k zásadní změně přírodních podmínek v řece Ploučnici a Kamenici, které by vyvolalo ohrožení probíhající repatriace lososa a ohrožení funkčnosti již vložených nákladů na úpravu prostupnosti těchto dvou pravobřežních přítoků pro ryby včetně likvidace rybního trdliště.

Pro svoji geologickou, krajinářskou a vegetační zachovalost je kaňon Labe na území CHKO Labské pískovce navržen k vyhlášení za národní přírodní rezervaci. Setkáme se zde s nejrozsáhlejším, nejzachovalejším souvislým územím s přirozenou skladbou porostů a s druhově nejbohatšími rostlinnými a živočišnými společenstvy na území CHKO.

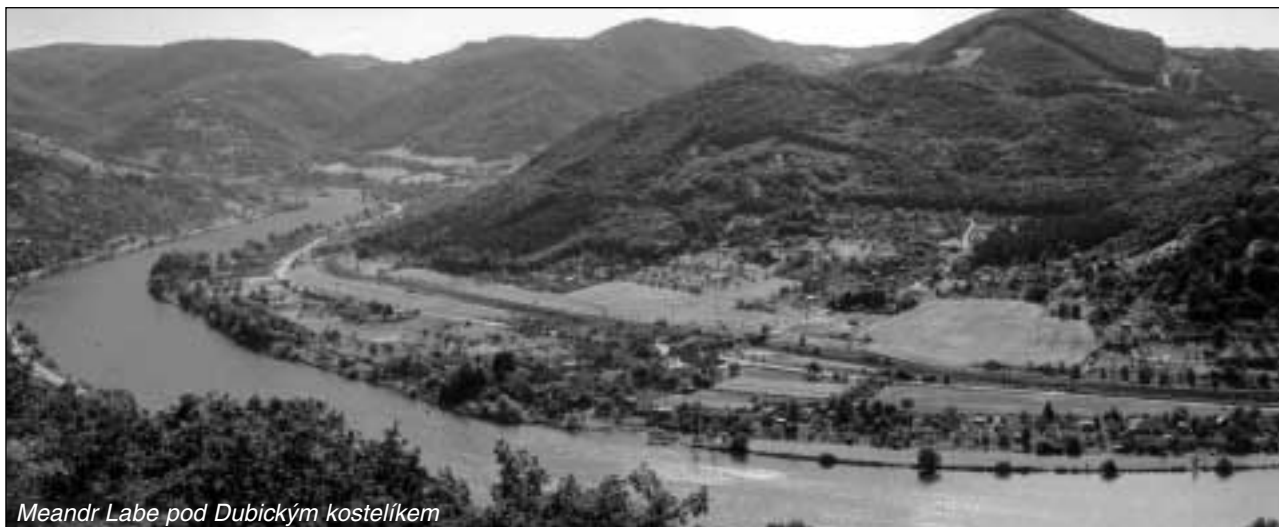
Mezinárodní aspekty:

Další oblastí, kterou je nutné zohlednit, je vnímání ČR v mezinárodních souvislostech jako státu, který plní povinnosti a závazky vyplývající z mezinárodních úmluv (Úmluva o biodiverzitě a Úmluva o ochraně mokřadů mezinárodního významu). Podstatný je i rezervovaný postoj k výstavbě vyjádřený saským ministerstvem pro životní prostředí, i ekologickou sekcí Mezinárodní komise na ochranu Labe.

V úvahu je nutné vzít i probíhající proces přistupování ČR do EU, resp. povinnosti vyplývající pro členské státy, které jsou ustanoveny směrnicemi Rady č. 92/43/EHS a č. 79/409/EHS. (V daném území byl potvrzen výskyt 8 typů přírodních stanovišť z přílohy I a stanovišť druhů z přílohy II směrnice č. 92/43/EHS, vyžadujících ochranu, u ptáků více než 80 druhů. Je proto nutné respektovat i příslušná ustanovení směrnice č. 79/409/EHS). Navazující úseky na území SRN budou na základě doporučení Komise zařazeny do soustavy NATURA 2000. S ohledem na nutnost kontinuity a provázanost ekosystému říčního toku bude i v ČR kaňon Labe navržen k zařazení do soustavy NATURA 2000.

Pro projekt výstavby vodních děl Malé Březno a Prostřední Žleb nebude možné využít prostředků fondu ISPA. Pro každý projekt, který je navrhován k financování z tohoto fondu, je nutné potvrdit, že jeho realizací nebude negativně ovlivněna ekologicky citlivá oblast, mezi které patří i území chráněná národní legislativou.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Meandr Labe pod Dubickým kostelíkem

Zrušte MŽP – a veřejný zájem zapláče

„Zrušte ministerstvo životního prostředí!“, vykřikují titulky novin, tlumočící hysterické reakce některých politiků na záporné stanovisko ministerstva životního prostředí k záměru výstavby dvou plavebních stupňů na Labi mezi Střekovem a státní hranicí ČR/SRN. Autoři těchto vykřiků by udělali lépe, kdyby si pořádně přečetli zákony o životním prostředí č. 17/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí č. 244/1992 Sb., ve znění zákona č. 132/2001 Sb., a kompetenční zákon č. 2/1969 Sb. v platném znění. Možná by konečně pochopili úlohu a smysl procesu posuzování vlivů staveb a činností na životní prostředí a kompetence MŽP, svěřené mu Parlamentem ČR.

Stanovisko o vlivech (záměru) na životní prostředí **není subjektivním vyjádřením** ministra či jiného úředníka státní správy o věci. Je **výsledkem procesu**, v jehož průběhu se dostávají ke slovu jak potenciální investor – oznamovatel „záměru“ a jeho týmy projektantů a dalších expertů, včetně environmentálních, tak orgány státní správy a územní samosprávy, experti ve službách státních orgánů, občané a občanská sdružení. U záměrů situovaných při státní hranici pak i orgány a veřejnost sousední země. Jejich podklady a argumenty jsou váženy a konečné stanovisko je vydáno pod veřejnou kontrolou. Výsledek celého procesu velmi závisí na kvalitě podkladů dodaných investorem a ochotě aktivně spolupracovat, dotvářet řešení dle vývoje projednávání, vyjednávat. Ač ministr dopravy a spojů tvrdí opak, této kreativity a pružnosti se předkladateli záměru – Ředitelství vodních cest Praha – nedostávalo. Dlouho odmítalo (údajně z příkazu MDS) předkládání některých dalších variant, které byly v resortu dopravy prověřovány, nevzalo na vědomí fakt přeshraničního posuzování se SRN, „neprodalo“ v dokumentaci EIA ani všechny výsledky prací provedených v souvislosti s úkolem zlepšit plavební podmínky na Labi v minulosti ve VÚV TGM Praha, v Hydroprojektu Praha a dalších institucích, nedokázalo rozptýlit obavy orgánů a veřejnosti v SRN o negativních vlivech na tok Labe a okolí na jejich území. Za těchto okolností a v kombinaci s neoddiskutovatelným faktem umístění záměru ve dvou chráněných krajinných oblastech, unikátních říčních nivách jako významných krajinných prvcích, s výskytem desítek chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů aspirujících na zařazení do evropské sítě chráněných území přírody NATURA 2000, snad ani nelze očekávat, že by ministerstvo životního prostředí, kompetentní za ochranu přírody a krajiny, mohlo vydat jiné než záporné stanovisko k záměru **v předkládané podobě**.

Toto stanovisko má charakter **nepominutelného vstupního expertního podkladu** do následných správních řízení podle dalších zákonů. Mezi nimi jsou rozhodující stavební zákon, podle kterého se rozhoduje o možnosti a podmínkách umístění stavby, zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, podle kterého by bylo vedeno řízení a vydáno rozhodnutí o povolení či nepovolení vodohospodářské stavby, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění, podle kterého by musel investor docílit vydání výjimek z některých ustanovení, vázaných na pod-

mínku, že **jiný veřejný zájem přesahuje zájmy chráněné podle tohoto zákona**. Tvrdíme, že právě toto investor do vydání stanoviska MŽP k záměru neprokázal a podmínky pro vydání výjimek tím nejsou dány. Přitom nepochybně existuje prostor pro vylepšování zatím předkládaného řešení ve směru k další minimalizaci negativních vlivů a kompenzací ekologické újmy, který projektant a investor dosud díky svému rigidnímu postupu nevyužili a který by „misku vah“ mohl alespoň poněkud dále nachýlit ve prospěch onoho „dopravního“ zájmu. Namísto „konfrontace“ by však musel investor konečně nastoupit na cestu „kooperace“ s orgány ochrany životního prostředí, ekologickými iniciativami a dalšími subjekty i s německou stranou a poctivě se snažit najít uspokojivé řešení, přijatelné pro všechny zainteresované subjekty. Tvrzení ministra dopravy a spojů, že záměr bude realizován i přes negativní stanovisko MŽP, je pokračováním cesty konfrontace a přiznání, že resort hodlá záměr prosadit i za cenu porušení zákona, minimálně zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Nemyslím si, že by to byl dobrý signál směrem k naší veřejnosti, sousední SRN a k Evropské unii v kontextu s jejími výtkami na adresu ČR právě v oblasti dodržování a vynutitelnosti práva. Takhle se ucházet dokonce o příspěvek z předvstupních fondů EU v rámci programu ISPA, jak uvažuje MDS, skutečně nelze. Také k tomu má MŽP hodně co říci, pokud by na takovou žádost došlo.

Čtenář nechť posoudí, zda řešením této situace je napadat MŽP a žádat jeho zrušení.

Ing. arch. Martin Říha,
ředitel odboru posuzování vlivů
na životní prostředí MŽP

Bizarní krajina: Labské pískovce na území ČR

Nevládní organizace oceňují postoj MŽP

Děti Země vítají postoj ministerstva životního prostředí vydat záporné stanovisko na projekt splavnění dolního Labe výstavbou dvou přehrad ve dvou chráněných krajinných oblastech.

„Bohužel se ale obávám, že snaha o kanalizování jediného přírodního úseku na Labi tu nadále hrozí, i když se tento plán pořád potýká s ekologickými, ekonomickými a dopravními problémy,“ upozornil vedoucí dopravní sekce **Děti Země Miroslav Patrik**. Proto také **očekává zvýšený tlak vodní lobby** na ministerstvu dopravy a spoju a některých členů ČSSD, zejména na Děčínsku. Patrik tvrdí, že vydání záporného stanoviska MŽP nemusí pro ně nic znamenat.

V podobném duchu se vyjadřuje i další silně angažovaná **nevládní organizace Arnika**. „Rozhodnutí ministerstva pokládáme za vítězství platných zákonů této země, demokratických principů, veřejnosti a zdravého rozumu. Bohužel stále hrozí možnost, že politickým rozhodnutím budou převáženy výsledky zákonného postupu i stanoviska odborníků na ochranu přírody a krajiny. Naše práce ani zdaleka nekončí,“ prohlásil vedoucí kampaně Živé Labe a děčínské pobočky ARNIKY Jan Dostál.

Ostatně právě v době, kdy ministr Kužvart vyhlášoval v Praze na tiskové konferenci záporné stanovisko svého resortu, **ministr dopravy Schling** na tiskové konferenci v Děčíně sliboval, že se **stavět bude**.

Ministr Kužvart ale rezolutně tvrdí: „Veškeré úvahy, že vodní díla se postaví tak jako tak, jsou mylné. Stanovisko posuzování vlivu na životní prostředí je expertním posudkem. Teoreticky vzato se v územním řízení může stát, že negativní stanovisko nebude bráno v úvahu, což by ale svědčilo o naprosté ignoranci příslušného orgánu státní správy. Tady ale byla ve správním řízení vydána dvě negativní stanoviska podle jiného zákona, a sice zákona

na ochranu přírody a krajiny, a to Správou CHKO Labské pískovce a Správou CHKO České středohoří. Tato dvě negativní stanoviska, proti nimž se Ředitelství vodních cest odvolalo, byla potvrzena odvolacím orgánem čili odborem státní správy MŽP v Chomutově a naprosto nic nenasvědčuje tomu, že by tato negativní stanoviska, pokud budou znovu napadena, nebyla v konečném rozhodnutí potvrzena. Výstavbou prostě dojde k takovým škodám na přírodě, že nelze než vydat negativní stanovisko. Zde jde přitom o správní řízení. Prvo- i druhoinstanční rozhodnutí je přitom opřeno o dostatek argumentů, proč nebyla výjimka ze zákona o ochraně přírody a krajiny k tomuto projektu vydána.“ Ministr Kužvart upozorňuje, že nejde – jak se mylně občas objevilo v novinách – o žádnou vládou schválenou stavbu. „Žádný takový projekt nebyl vládou schválen. Vláda pouze vzala na vědomí materiál o mnoha stech stranách, kde byla zmíněna i problematika splavnění dolního Labe.“

„Jde o to, zda zmarníme 8,5 mld Kč tím, že nalejeme beton do vody, nebo zda se budeme pokoušet zlepšit dopravní možnosti v této části republiky. Je na to potřeba tak velká investice? Poslouží tomu tento projekt? To jsou otázky, na které má odpovědět koncepce vodní dopravy ČR, která ale bohužel neexistuje. Měli bychom se pořádně starat třeba o silnice, které už zde jsou a které jsou často v zoufalém stavu, a ne se s budovatelským svitem v očích rozhlížet, kde bychom ještě mohli něco velkolepého postavit. Vodní doprava se stala jakýmsi zaklínadlem. Přitom je zde konkurence silniční i železniční dopravy. Sasové říkají jednoznačně: přizpůsobme lodě řece, ne řeku lodím, bude to ekologičtější a bude to i levnější a rozumnější“, dodává ministr Kužvart.

Pla

Ministr Kužvart navštívil Nikaraguu

V únoru navštívil ministr Miloš Kužvart jednu z nejchudších zemí Ameriky Nikaraguu. Od roku 1997 se tam realizuje v rámci zahraniční rozvojové pomoci geologický výzkum přírodních rizik. V rámci projektu v hodnotě 11,5 mil. Kč jsou mapována rizika sesuvů a zemětřesená rizika především u pobřeží Pacifiku. Ministra přijal viceprezident Nikaraguy, který České republice poděkoval za poskytnutou pomoc ve výši 2 mil. Kč ročně a ocenil profesionalitu geologů z Českého geologického ústavu, kteří v jeho zemi pracují. Mapování umožňuje tamním územním orgánům lépe odhadovat případná rizika, která zde vznikají díky koincidenci zemětřesení a velkých srážek. Např. když se v roce 1998 nad Nikaraguu zastavil hurikán Mitch, došlo k mohutným srážkám a posléze z jedné sopky sjela lavina zhruba 1 mil. m³ kamení a ze-

miny, která zničila dvě obce a pohřbila na 3000 lidí. Aktivita v Nikaragui koordinuje geologický odbor MŽP.

Pla

Ministr Miloš Kužvart
a český velvyslanec Vít Korselt
před vulkánem Casita

Foto: Z. Venera

Jak dál s motorovými čluny na Slapech a na Orlíku

V posledních týdnech se silně medializuje otázka uvolnění plavby člunů se spalovacími motory na přehradních jezerech Orlík a zejména Slapy. V podstatě jde o zrušení vyhlášky bývalého Ministerstva vodního a lesního hospodářství z roku 1976, která tuto plavbu až na výjimky (veřejná doprava osob, policie, záchranná služba, Státní plavební správa apod.) zakazovala. Proto považují za nutné se nejprve vrátit k důvodům, které k tomuto zákazu vedly, a ukázat, zda se od té doby podmínky změnily natolik, že by zákaz mohl být uvolněn.

Hlavním důvodem tehdejšího zákazu bylo, že koncem šedesátých a počátkem sedmdesátých let, kdy byla plavba zcela neregulovaná, se bouřlivě vyvíjela. Rozrostl se počet motorových člunů, a to i amatérsky vyráběných, ale zejména se používaly převážně motory nejrůznější kvality na jakákoliv plavidla včetně kajaků. Za rychlejšími čluny se lyžovalo prakticky na celé hladině neomezeně, čímž docházelo zejména k ohrožování zdraví i životů koupajících. Proto byla později vymezena místa, kde bylo vodní lyžování soustředěno, ta však byla přeplněná a docházelo tam k úrazům. Po jezeře jezdily také hausbóty, které kotvily kdekoliv, a jejich majitelé zanechávali na březích nepředstavitelný nepořádek. To vše ohrožovalo životní prostředí, rekreaci a koupání ostatních občanů. Došlo i k několika vážným úrazům, všudypřítomný byl nejen velký hluk, ale i olejové skvrny na hladině a vrstva smogu nad ní. Proto byl vyhlášen zmíněný zákaz používání plavidel se spalovacími motory. Ta se stala v té chvíli pro majitele bezcenná, protože neprodejná.

Od té doby se situace na Slapské nádrži **výrazně změnila**. Podstatně přibýlo malých, ale zejména velkých plachetnic a surfů. S prudkým rozvojem automobilizace v devadesátých letech a díky blízkosti Slap od Prahy se tam přijíždí v létě koupat i několik tisíc jednodenních návštěvníků. Na takto zatíženou hladinu již není možné pustit rychlé motorové čluny nebo skútry, ale ani hausbóty.

Protože se roznesla zpráva, že se uvažuje o uvolnění zákazu plavby člunů se spalovacími motory, začínaly se již před dvěma lety na hladině pohybovat velmi rychlé motorové čluny. Někteří jezdili na černo, ale jiní si pořídili živnostenský list na veřejnou dopravu osob, na kterou se onen zákaz nevztahoval. Ovšem vyhláška měla na mysli veřejnou **hromadnou** dopravu osob, tedy „parníky“. Majitelé těchto člunů také žádnou veřejnou dopravu osob, tedy taxi-slужbu nebo vyhlídkové jízdy, neprovozují, ale je těžké jim dokázat, že zrovna nejedou pro zákazníka. Začaly se také objevovat vodní skútry, které jsou pro koupající zvláště nebezpečné, protože jsou velmi rychlé a snadno kličkují.

V loňském roce začali přijíždět s motorovými čluny i zahraniční návštěvníci zejména z Německa a Rakouska, protože tam je na jezerech v letní sezóně plavba s těmito plavidly zcela zakázána. To tam má za následek, že individuální motorové čluny jsou velmi levně na prodej. S tím kalkulují někteří podnikavci u nás, kteří již inzerují, např. na Radiu Blaník, prodej, půjčování a kotvení těchto člunů na Slapské nádrži, připravují výstavbu přístavišť a benzinových čerpadel apod. Taková aktivita ovšem není

možná bez součinnosti se státními organizacemi, např. Povodím Vltavy, které plavbu a vodní toky spravují a zdá se, že nemají námítky, i když to odporuje jejich poslání, kterým je mimo jiné i péče o břehy a jejich zabezpečení zejména proti erozi.

Vodní policie je v podstatě bezmocná, protože rychlé čluny jí ujedou, má málo benzínu na častější kontrolní jízdy a když přeci jen viníka chytí, může mu dát pokutu do výše 500 Kč, která je pro majitele velmi drahých člunů nebo pro zahraniční turisty směšná. O této současné nebezpečné situaci na Slapech a také na Orlíku vysílala Česká televize a televize Nova na přelomu srpna a září 2001 velmi kritické šoty v televizním zpravodajství, leč bez ohlasu úředních míst. V poslední době se také objevují články v tisku a pořady v rozhlasu.

Sdružení pro ochranu přírody a krajiny v oblasti Slapského jezera usiluje o zachování zákazu užívání plavidel se spalovacími motory na Slapech. Jednali jsme zejména na Ministerstvu životního prostředí, které původně mělo novou vyhlášku připravit ve spolupráci s Ministerstvem dopravy a spojů a Ministerstvem zemědělství. Ministerstvu životního prostředí jsme také zaslali seznam zvláště chráněných a ohrožených živočichů. Na Slapech dosud žije na mnoha místech kuna, na Staré Živohošti užovka obojková, hejna ledňáček jsou v zátoce u Nové Živohoště, volavky a čápi bílí létají po celém jezeře, vydra žije v zátoce u Nové Rabyně. Jistě je zde více chráněných živočichů a rostlin, ale zatím neproběhl komplexní průzkum k jejich zjištění. Jenže při schvalování nového zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, došlo ke změně a vyhlášku připravuje Ministerstvo dopravy a spojů ve spolupráci s těmi zbývajícími. A Ministerstvo dopravy a spojů, zdá se, nezajímá ani ohrožení lidí, natož potom živočichů.

Tak začal kolotoč dalších jednání. Ministerstvo dopravy a spojů při přípravě vyhlášky vychází z toho, že zákon mu neumožňuje **zakázat** plavbu plavidel na vodních cestách významných a využívaných. Do této kategorie je totiž Vltava v úseku od Třebenic (místo přehradní hráze Slapy) do Českých Budějovic zařazena zákonem o plavbě č. 114/1995. To je ovšem evidentně chybné, protože na přehradních hrázích Slapy, Kamýk a Orlík nejsou žádná zařízení na přepravu lodí na vyšší hladinu a plavební cesta je tedy přerušena. Ministerstvo dopravy, jehož pracovníci se před lety na vypracování zákona 114 podíleli, chybnou kategorizaci zdůvodňuje různými přípravami a studii splavnění celého úseku. Realizaci splavnění podporují i hejtmani Středočeského a Jihočeského kraje.

Samozřejmě se okamžitě nabízí otázka, co bude **smyslem** této velmi drahé investiční akce. Pro osobní dopravu je úsek Praha – České Budějovice jen velmi omezeně využitelný, protože výlet z Prahy do Českých Budějovic by trval dva až tři dny a lodě by tedy musely být vybaveny pro přenocování – tak velké lodě ovšem na úzké řece v horním toku nemohou plout. Pro nákladní dopravu je ještě méně vhodný. Hromadné substráty, tj. písek z jižních Čech do Prahy, by znamenal dvojí překládání a tedy značné zvýšení nákladů. O jiném zboží lze těžko uvažovat, leda by se vozily hrnce ze Sfinxu, tužky z Kohi-nooru nebo snad pivo z Budvaru. Že by se podařilo dostat na vodu kamiony, když se je nedaří překládat ve větší míře na sice pomalou, ale proti vodě daleko rychlejší železnici, je podle našeho názoru nereálné. Nedaří se to ani v úseku dolního Labe od Ústí nad Labem, který je pro lodní dopravu upraven. MDS nyní po delší korespondenci bylo donuceno přiznat, že naše námítky jsou podložené. MŽP navrhuje chybu opravit novelou zákona 114/95. To je sice řešení správné, ale dlouhodobé.

Ať už je zařazení chybné nebo nikoliv, je výklad zákonného zmocnění účelový. Nepožadujeme totiž absolutní **zákaz** používání spalovacích motorů na nádržích Vltavské kaskády, jaký je např. na vodárenských nádržích. Naše návrhy požadují pouze **omezení** vztahující se na určité typy plavidel a na určitou dobu. Takové **omezení vodní zákon umožňuje**. Návrh paragrafového znění příslušné pasáže vyhlášky jsme předali Ministerstvu dopravy a spojů v říjnu m.r. ve dvou variantách, ministerstvo je ale ignorovalo. Kopii jsme předali i MŽP. Stručně řečeno, náš návrh neomezuje hromadnou dopravu osob a zboží většími motorovými plavidly, ani plavbu motorových člunů veřejných orgánů (např. policie) a veřejných služeb (např. zdravotní služby). Co naopak omezuje, jsou malá plavidla se spalovacím motorem, používaná k zábavě. Navrhujeme jejich **zákaz** buď celoročně, nebo v krajním případě v alternativním návrhu od 15. června do 31. srpna, tedy v době rekreační sezóny. Neomezena jsou malá plavidla s elektrickým pohonem. Předlohou k našemu návrhu je vyhláška, platná pro jezera v Horním Rakousku.

Náš návrh vyhlášky tak splňuje ustanovení Vodního zákona v §7 odst.5: „*Ostatní povrchové vody (rozumí se kromě těch, kde je plavba absolutně zakázána, např. na vodárenských nádržích) lze používat k plavbě jen tak, aby při tom nedošlo k ohrožení zájmů rekreace, jakosti vod a vodních ekosystémů, bezpečnosti osob a vodních děl; rozsah a podmínky užívání povrchových vod k plavbě stanoví Ministerstvo dopravy a spojů v dohodě s Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství vyhláškou.*“ Jestliže tedy po celý rok a velmi výrazně v letních měsících převládá na Slapské a Orlické nádrži rodinná a individuální rekreace, je námi navrhované omezení zcela na místě a plní tak citované ustanovení zákona. Okolí Slapské nádrže je vzhledem k průměrné šířce pouhých 250 m a specifickým akustickým podmínkám ohrožováno zejména hlukem spalovacích motorů a její břehy

erozí z vln. Orlická nádrž s menším průtokem vody je zase citlivější na její znečištění.

Ministerstvo životního prostředí uplatnilo v průběhu zpracování návrhu vyhlášky u Ministerstva dopravy a spojů řadu připomínek, které byly plně nebo částečně akceptovány, např. užívání olejů nepoškozujících životní prostředí (biologicky odbouratelné), omezení stání malých plavidel mimo určená a vyznačená stanoviště pouze na nezbytně nutnou dobu s tím, že posádka neopustí plavidlo a doba stání nepřekročí 24 hodin, doplnění minimální vzdálenosti od břehu na 25 m a omezení rychlosti plutí na max. 25 km/hod. Je ovšem otázka, kdo a jak bude tyto podmínky kontrolovat a zda jsou vůbec kontrolovatelné a reálné!

MŽP nyní uplatňuje další připomínky:

1. Plavba měla být povolena pouze ve vyznačené plavební dráze. To se ukázalo být finančně neúnosné, a tak MŽP navrhuje řešit tuto otázku vymezením prostorů, kde bude plavba úplně zakázána z důvodů veřejného zájmu, a to v součinnosti s dotčenými obcemi, vodoprávním úřadem a Státní plavební správou, a kde bude povolena.
2. Vodní lyžování a jiné podobné činnosti a vodní skútry je možné provozovat pouze v částech nebo úsecích povrchových vod stanovených Státní plavební správou, vodoprávním úřadem a místně příslušnými obcemi. Tím by se spoluúčast při rozhodování posunula z MŽP i na místně příslušné obce. Je otázka, do jaké míry budou jejich podmínky a připomínky při řízení akceptovány.
3. MŽP se nehodlá spokojit s navrhovaným stavem, kdy i mimo vymezené části nebo úseky povrchových vod na vodních nádržích Orlické a Slapské bude možno jezdit neomezenou rychlostí, a ne pouze 25 km/hod, což vytváří potenciální riziko pro plavce mimo vymezené zóny a riziko erozního působení na břehy nádrží.

Dále MŽP uvádí, že podporuje **zákaz** plavby rekreačních plavidel se spalovacími motory na vodních nádržích Orlické a Slapské v rozsahu platném do 31. 12. 2001, přičemž může postupovat pouze v rámci zákona o vodách, který s účinností od 1. 1. 2002 výslovně stanoví, že **plavbu na dopravně významných vodních cestách zakázat nelze**.

Proto zdůrazňujeme, že ani my nechceme plavbu **zakázat**, ale ve smyslu § 7 odst. 5 vodního zákona pouze **omezit** pro rekreační plavidla nebo v krajním případě v době rekreační sezóny. Jestliže tedy v citovaném paragrafu uvedeno, že „*rozsah a podmínky užívání povrchových vod k plavbě stanoví Ministerstvo dopravy a spojů v dohodě s Ministerstvem životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství vyhláškou*“, je nezbytné, aby MŽP projevilo dostatek důrazu při prosazování námi navrhovaného reálného a realizovatelného řešení, zejména pokud platí, že MŽP podporuje **zákaz** plavby.

**Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc.,
místopředseda Sdružení pro ochranu přírody
a krajiny v oblasti Slapského jezera**

Chyba, které se dá zneužít

Ministerstvo dopravy ve svých vystoupeních stále **směšuje** dvě otázky, které spolu souvisejí jen okrajově:

- omezení spalovacích motorů malých plavidel na vltavských nádržích a
- splavnění Vltavy z Budějovic do Třebenic (tj. pod slapskou přehradní hráz).

Splavnění Vltavy je dlouhodobou národohospodářskou otázkou, kde bude třeba posoudit všechny klady a zápory, rentabilitu, způsob financování a analyzovat řadu vlivů, ať už by tato investice byla hrazena s příspěvkem EU na dopravní infrastrukturu nebo bez něj. K posouzení splavnění Horní Vltavy chybí v současné době kvalifikované podklady.

Důvod, proč Ministerstvo dopravy obě otázky stále spojuje, je následující. V zákoně č. 114/95 Sb. o vnitrozemské plavbě (autor: Ministerstvo dopravy) je tok Vltavy od Budějovic do Třebenic v délce 148,1 km zařazen v rozporu se zjevnou skutečností mezi vodní cesty významné, podskupina využívané. Těch je v ČR celkem 451,1 km.

Cesta je podle definice souvislé spojení dvou bodů, umožňující dopravu z jednoho do druhého. Vltava od Budějovic do Třebenic takovou cestou určitě není, a to již dlouhou dobu. Je to pouze řada několika splavných úseků, oddělených významnými překážkami.

Využívanou cestou rovněž tento tok Vltavy není, jak ostatně potvrdilo i Ministerstvo dopravy v dopise z 20.11. 2001: „Vodní cesta v úseku České Budějovice – Třebenice není v současné době pro

plavbu využívána jako celek“ (současná doba znamená posledních 50 let).

V zákoně je prostě **chyba** a nikomu by to příliš nevadilo – až na to, že ji zřejmě občas někdo může zneužít.

Dvě státní organizace, a to Státní plavební správa (roční náklady r. 2000 byly 62 milionů Kč) a Ředitelství vodních cest (roční náklady neznáme) spravují 451,1 km vodních cest významných a využívaných, z nichž jedna třetina žádnou vodní cestou využívanou není. Lze si snadno představit, že někdo by mohl chtít na sporném úseku vykazovat nějakou činnost, když už na ni čerpá prostředky daňových poplatníků. Protože nic jiného není po ruce, mohou se k tomu hodit i motorové čluny. Řídit v červenci a v srpnu provoz motorových člunů na Slapech a Orlíku není ostatně nejhorší možné zaměstnání.

Třetí státní organizace, Státní podnik Povodí Vltavy, „připravuje výstavbu vlastních, nebo ve spolupráci se soukromými subjekty dalších přístavišť zabezpečujících na nádržích komplexní servis pro plavidla. Servis v těchto přístavištích bude zabezpečovat náležité nakládání s odpady, s látkami škodlivými (PHM) a další služby plavidlům, ...“ (citace z materiálu Povodí Vltavy). Pozemky podél vltavských nádrží patří státu a nikoliv podniku Povodí Vltavy, který je má spravovat v zájmu občanů tohoto státu a nikoliv v zájmu svém nebo soukromých subjektů.

**Ing. Pavel Filka, CSc.,
Sdružení pro ochranu přírody a krajiny ve
Slapské oblasti a Petiční výbor občanů**

Veřejný zájem především (i na Slapech a Orlíku)

Nový vodní zákon nedává ministerstvu dopravy a spoju jinou možnost než všechny dosavadní vyhlášky zrušit a udělat je znovu. Původní návrh vyhlášky ministerstva dopravy a spoju (MDS) byl legislativní radou vlády vrácen předkladateli. Současná (tedy vrácená) podoba této vyhlášky je obrovským krokem vpřed oproti tomu, co šlo do připomínkového řízení. Nyní např. jeden z bodů konstatuje, že podmínky pro vodní sporty se stanoví v dohodě s obcemi.

Původní znění vyhlášky MDS o vodní dopravě např. vyjímalo Lipno z díky vodní dopravy – čili přívozy, které tam jsou, by byly automaticky zakázány. Naopak by se umožnilo na Slapech a Orlíku jezdit různým vodním skútrům apod. MDS veřejně přislíbilo, že tuto vyhlášku vydá v dohodě s námi a po projednání s obcemi. Obce mají různý názor, ale převažuje spíše snaha o důraznou regulaci. MŽP hodlá vycházet z toho, že přednostním významem Slapské a Orlické nádrže je význam vodohospodářský ve smyslu vodárensky využívaného toku, a dále význam rekreační – jezdí tam za rekreací desetitisíce lidí, a jezdí i za tichem a klidnou přírodou. Puštění z řetězu všech rychlých plavidel je v rozporu jak s bez-

pečností rekreantů, tak i s ochranou přírody. MŽP hodlá spolupracovat při úpravě vyhlášky jak s obcemi, tak i nevládními organizacemi.

Prováděcí vyhláška je nutná. Pokud žádná vyhláška nebude, tak bohužel díky novému zákonu o vodách a naprostému právnímu vakuu se po hladinách obou nádrží bude moci v létě prohánět cokoli. Měli bychom mít na mysli veřejný zájem, to znamená udělat vše proti snížení kvality životního prostředí a proti snížení pohody a bezpečí lidí, kteří se tam jezdí rekreovat.

Celá věc také ukazuje na fungování naší společnosti: máme zde pár set zájemců o to, dovést sem různé ojeté čluny ze zahraničí, a na druhé straně desetitisíce rekreantů, často rodin s dětmi, jejichž zájem je v hrubém rozporu se zájmem prvé skupiny. Nyní je na příslušném orgánu státní správy, aby to vše dal dohromady a učinil tak ve veřejný prospěch. Vyhlášku je přitom třeba vydat co nejdříve. Do celé věci se vložili starostové a nevládní organizace a věřím, že dojde k prosazení veřejného zájmu.

**RNDr. Miloš Kužvart,
ministr životního prostředí**

Ramiro Cibrian navštívil MŽP

5. března 2002 v budově Ministerstva životního prostředí jednal vedoucí Delegace Evropské komise v Praze, velvyslanec Ramiro Cibrian, s náměstkyní ministra a ředitelkou sekce zahraničních vztahů Ministerstva životního prostředí Martinou Motlovou. Hlavními tématy jednání byly environmentální legislativa, příprava projektů ISPA a stav projektů Phare.

Ramiro Cibrian ocenil pokrok, kterého ČR dosáhla při přípravě vstupu do EU v resortu životního prostředí. Evropská komise chápe i složitou situaci ČR při plnění Implementačního plánu vzhledem k omezenému finančnímu rozpočtu a nedostatečnému personálnímu zabezpečení. Obě strany diskutovaly i o připravované misi zástupců Evropské unie k posouzení připravenosti institucí ČR na provádění legislativy v oblasti životního prostředí (tzv. „peer review“), která se uskuteční na konci května 2002.

Dalším bodem jednání bylo využívání financí z předvstupního fondu EU ISPA v sektoru životního prostředí. V předchozích letech ČR čerpala z fondů ISPA na životní prostředí méně, než bylo k dispozici, poměr dopravních projektů vůči ekologickým byl asi 60:40. **V letošním roce ovšem MŽP předpokládá využití fondu ISPA pro ekologické projekty v maximálně možné výši,** pro předložení řídicímu výboru ISPA se zatím připravuje osm projektů. Česká strana klade důraz na regionální projekty, což je skupina projektů, která řeší komplexně problémy v dané oblasti (např. znečištění vod v povodí).

Program ISPA v roce 2002

V roce 2002 **bude zahájena realizace** těchto projektů ISPA-2000:

- projekt města Ostravy na dostavbu a rekonstrukci kanalizační sítě a výstavbu kolektorů v centru za cca 41 mil. EUR (příspěvek ISPA – 16,6 mil. EUR)
- projekt města Brna na rozšíření a rekonstrukci kanalizační sítě a výstavbu kolektorů za přibližně 39 mil. EUR (příspěvek ISPA – 17,8 mil. EUR).

Dále se **k realizaci připravují** tyto projekty ISPA, schválené v roce 2001:

- Dostavba systému zásobování pitnou vodou, odkanalizování a čištění odpadních vod v Podkrušnohorské oblasti za zhruba 22 mil. EUR (příspěvek ISPA – 12,9 mil. EUR)
- Odkanalizování a čištění městských odpadních vod krajského města Jihlavy za zhruba 15 mil. EUR (příspěvek ISPA – 9,6 mil. EUR)
- Rekonstrukce kanalizace v městě Olomouci za zhruba 15 mil. EUR (příspěvek ISPA – 10,1 mil. EUR).

V první polovině roku 2002 se **předpokládá předložení** následujících projektů:

- ochrana vod v povodí Dyje (skupinový reg. projekt)
- projekt nakládání s odpadními vodami a zásobování pitnou vodou pro VAK Jesenicko
- rekonstrukce čistírny odpadních vod v Příbrami
- kanalizační sběrač Karviná-město
- projekt Čistá Bečva – skupinový regionální projekt
- projekt Čisté horní Labe v mikroregionu Vrchlabí
- projekt komplexního monitoringu hydrosféry Českého hydrometeorologického ústavu v Praze

- rozšíření vodovodů a kanalizace v Plzni včetně rekonstrukce čistírny odpadních vod

Přijetím těchto projektů by Česká republika dosáhla toho, že poměr ekologických projektů vůči dopravním z hlediska objemu investovaných peněz by byl, přesně podle požadavků EU, 50:50.

Stav vyjednávání ČR před vstupem do EU

ČR dne 1. června 2001 předběžně uzavřela vyjednávání kapitoly 22: Životní prostředí. ČR má k dnešnímu dni s EU uzavřeno celkem 24 z 30 vyjednávacích kapitol a je naším zájmem uzavřít celé vyjednávání v první polovině roku 2002. ČR během vyjednávání učinila řadu závazků, jejichž faktické provádění bude nyní předmětem pozornosti EU a pokud by docházelo ke zpožděním či neplnění dohodnutých úkolů, mohlo by být vyjednávání opět otevřeno.

Převzetí zákonů, platných v zemích EU, musí provázet uvedení těchto zákonů do praxe a jejich vymáhání. Přes vysokou míru investic do ochrany životního prostředí v ČR v 90. letech (přes 2 % HDP, tj. cca 1 miliardu EUR ročně) bude splnění závazků ze členství vyžadovat další investice ve výši přibližně 7 miliard EUR. I s pomocí fondů EU (ISPA, SAPARD, Phare) bude velice obtížné splnit všechny cíle do očekávaného termínu vstupu do EU, a proto jsou žádána některá přechodná období. EU akceptovala ČR dvě žádosti o přechodná období, o jedné budou ještě vedena další jednání. Jde o:

1. přechodné období ke směrnici 94/62/EC o nakládání s obaly a obalovými odpady (do 31. 12. 2005)
2. přechodné období ke směrnici 91/271/EEC o čištění městských odpadních vod (do 31. 12. 2010), které se týká čištění odpadních vod u obcí s 2000 – 10 000 obyvateli

Jednání o žádosti ČR o přechodné období pro směrnici 96/61/EC o integrované prevenci a omezení znečištění (IPPC) zůstalo otevřeno.

Pro plnění legislativních i nelegislativních úkolů připravilo MŽP řadu dokumentů. Národní program pro přípravu České republiky na členství v Evropské unii je v roce 2002 nahrazen dokumentem „**Příprava na členství v Evropské unii**“. Tento dokument byl dne 7. března 2002 schválen Radou vlády pro evropskou integraci. Dalším klíčovým dokumentem pro plnění legislativních úkolů je **Implementační plán pro oblast Životní prostředí**. Třetím stěžejním dokumentem příprav na členství v EU v této oblasti je **Rámcová strategie financování investic na zajištění implementace právních předpisů ES v oblasti životního prostředí**. Všechny tyto dokumenty a další informace jsou vystaveny na webových stránkách MŽP na adrese: www.env.cz.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Zahájení twinningových projektů v rámci programu Phare 2000

Dne 6. března 2002 se na Ministerstvu životního prostředí uskutečnilo oficiální zahájení tří twinningových projektů programu Phare 2000 „Implementační struktury pro IPPC“, „Centrum pro nakládání s odpady“ a „Instituce pro povolování a monitorování v oblasti kvality ovzduší“. Celkový rozpočet z prostředků Phare na tři uvedené projekty je 2,4 mil. EURO (75 mil. Kč).

Projekty, zahájené v první polovině února 2002, jsou zaměřeny na podporu České republiky v jejím úsilí stát se členem Evropské unie prostřednictvím pomoci s implementací legislativy Evropského Společenství v oblasti ochrany ovzduší, odpadů a integrované prevence a omezování znečištění (IPPC – Integrated Prevention and Pollution Control).

Slavnostního zahájení se zúčastnili zástupci ze Spolkové republiky Německo, Rakouska, Itálie, Francie a Španělska. Delegaci Evropské Delegace v Praze reprezentoval pan Ralf Dreyer, zástupce vedoucího Delegace EK. Vzhledem ke španělskému předsednictví Evropské unie se slavnostního zahájení zúčastnil rovněž španělský velvyslanec Santiago Cabanas. Za MŽP se zúčastnili Ing. Martina Motlová, náměstkyně ministra, ředitelka sekce zahraničních vazeb, Ing. Eva Tylová, náměstkyně ministra, ředitelka sekce technické ochrany životního prostředí, Ing. František Škoda, náměstek ministra, ředitel sekce politiky životního prostředí, ředitelé příslušných odborů a další účastníci z MŽP i jiných českých institucí.

Informace o projektech programu Phare 2000

Projekt **CZ2000-06-03 „Instituce pro povolování a monitoring v oblasti kvality ovzduší“** byl zahájen dne 1. února 2002. Partnerskou zemí je Spolková republika Německo (předstupní poradce pan **Reiner Straub**), pod jejímž vedením bude projekt probíhat do srpna 2003. Rozpočet projektu je 700 000 EURO (22 mil. Kč). Hlavním cílem projektu je podpora ČR a jejích institucionálních kapacit v oblasti ochrany ovzduší při transpozici a implementaci požadavků legislativy ES. Jedná se prioritně o tyto oblasti:

1. Technické zlepšení systému monitorování kvality ovzduší v souladu s požadavky legislativy ES.
2. Podpora regionálních úřadů v jejich přípravě na převzetí povinností plynoucích z nově připravované legislativy ochrany ovzduší odrážející požadavky legislativy ES. Krajské úřady budou přizvány k aktivní účasti na realizaci projektu.
3. Povolovací a sankční činnosti na poli ochrany ovzduší a jejich praktická implementace na národní, regionální a lokální úrovni.

Realizace projektu **CZ2000-06-01 „Implementační struktury pro IPPC (Integrated Prevention and Pollution Control – integrovaná prevence a omezování znečištění) a integrovaný rejstřík“** je vedena Spolkovou republikou Německo (předstupní porad-

ce pan **Franz Ellermann**). Projekt byl zahájen 1. února 2002 a bude ukončen v srpnu 2003. Rozpočet projektu je 1 mil. EURO (31 mil. Kč.). Hlavním cílem je připravit státní správu na budoucí režim povolování podle zákona o integrované prevenci a omezování znečištění, integrovaném registru znečišťování a změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci), kterým se zavede do českého právního řádu směrnice 96/61/ES o IPPC. Mezi jednotlivé dílčí cíle projektu patří, mimo školicí programy pro státní správu a přípravu odborných a strategických dokumentů v oblasti IPPC, rovněž podpora zabezpečení systému výměny informací o nejlepších dostupných technikách (BAT) s důrazem na jejich environmentální dopady a příprava funkčního integrovaného registru znečišťování.

Projekt **CZ 2000-06-02 „Centrum pro nakládání s odpady“** byl zahájen dne 12. února 2002 a bude ukončen v srpnu 2003. Partnerskou zemí je Rakousko ve spolupráci s Itálií a Francií (předstupní poradce pan **Bernhard Siegle**). Rozpočet projektu je 700 000 EURO (22 mil. Kč). Cílem projektu je:

- vypracovat akční plán pro Centrum pro nakládání s odpady na základě zkušeností expertů z EU,
- definovat hlavní úkoly a činnosti Centra,
- připravit organizační strukturu Centra,
- zahájit činnosti Centra podle připraveného scénáře,
- podpořit instalaci informačního systému o odpadech a jeho uvedení do provozu,
- odborně proškolit pracovníky a personál Centra pro hospodaření s odpady.

Obecná informace o formě projektů EU Phare – twinning

Twinningové projekty jsou zaměřeny na řešení specifických témat a poskytnutí pomoci při plnění závazků vyplývajících z budoucího členství v EU. Projekty mohou řešit jak přijímání legislativy Společenství (acquis communautaire), tak schopnosti ji aplikovat. Příjemci twinningů jsou státní a regionální instituce. Vlastní pomoc má obvykle formu působení expertů (tzv. předstupních poradců) z EU v příslušných institucích kandidátských zemí po dobu minimálně 12 měsíců. Tito předstupní poradci jsou podporováni dalšími krátkodobými specialisty z jejich domovských států. Součástí twinningů může být i pořízování technického vybavení. Další podrobnosti o twinningových projektech Phare lze nalézt na webové stránce Evropské komise:

<http://www.europa.eu.int/comm/enlargement/pas/twinning/index.htm>

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Kontaktní skupina pro tři úmluvy v rámci OSN ustavena

Přestože jsou zaměřeny na značně specifické otázky péče o životní prostředí, mají **Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)**, **Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (UNFCCC)** a **Úmluva OSN o desertifikaci (UNCCD)** mnoho společného. Úbytek biodiverzity, probíhající a očekávané změny podnebí a poškozování půd, vyvolávající rozšiřování pouští, bezpochyby patří mezi závažné globální problémy. Zmiňované mezinárodní úmluvy byly sjednány začátkem 90. let 20. století a protože mají celosvětovou působnost, jsou naplňovány v rámci UNEP (Programu OSN pro životní prostředí).

Až donedávna byly tyto úmluvy realizovány do značné míry na sobě nezávisle, což bylo zpočátku pochopitelné, protože každá z nich si nejprve musela vytvořit vlastní vnitřní mechanismy. Spolupráce mezi úmluvami se uskutečňovala spíše bilaterálně a nepravidelně. Aby se zamezilo zbytečnému překrývání činnosti a následnému plýtvání již tak omezenými finančními prostředky a kapacitou pracovníků, kteří se této problematice věnují, byla **6. prosince 2001** ve Washingtonu oficiálně ustavena **společná kontaktní skupina** pro CBD, UNFCCC a UNCCD. Jejímí členy se stali za všechny tři úmluvy výkonní tajemníci, předsedové jejich vědeckých panelů a dalších poradních orgánů, koordinátoři sekretariátů úmluv pro vědecké a odborné záležitosti a také předseda *Mezivládního panelu o změně podnebí (IPCC)*. **První zasedání** mělo spíše informativní charakter a zaměřilo se na rozdělení úloh mezi jednotlivé vícestranné konvence při činnosti společné kontaktní skupiny.

Druhé zasedání společné kontaktní skupiny se uskutečnilo 30. ledna 2002 v newyorské úřadovně UNEP. Mělo na programu informace o činnosti vědeckých panelů CBD, UNFCCC a UNCCD, projednalo společný rozpis akcí, organizovaných jednotlivými úmluvami, a stanovilo mezi nimi priority, na jejichž přípravě a průběhu se budou podílet sekretariáty a poradní orgány všech tří konvencí. Zmiňovaný seznam akcí je dostupný na webových stránkách zúčastněných úmluv. Mezivládní panel o změně podnebí jako nezávislý vědecký orgán, připravující odborné podklady pro Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu, zpracovává na žádost *Poradního orgánu pro vědecké, technické a technologické záležitosti Úmluvy o biologické rozmanitosti*

(*SBSTTA-CBD*) rozsáhlou analýzu vzájemných vazeb mezi globální změnou podnebí a biodiverzitou, na níž se podílejí přední světoví experti na uvedenou problematiku. Společná kontaktní skupina doporučila, aby IPCC připravil obdobnou čistě vědeckou studii i o vlivu klimatických změn na poškozování půd a rozšiřování pouští a dopadu využívání půdy na podnebí Země. Doporučení, zahrnutá do těchto zpráv, by měly projednat vědecké panely příslušných úmluv a doporučit k přijetí konferencím smluvních stran.

Lesní ekosystémy, zejména tropické deštné pralesy, hrají mimořádnou roli při zachování biologické rozmanitosti na všech jejích nejčastěji uznávaných úrovních (geny/jedinci, populace/druhy, ekosystémy/krajiny) na Zemi. Jako klíčové lapače uhlíku mohou zejména přírodní lesy nezastupitelným způsobem snižovat negativní dopady zvyšování koncentrace skleníkových plynů v atmosféře a následné změny klimatu. Zdravý, životaschopný a druhově bohatý lesní ekosystém poskytuje lidské civilizaci kromě některých nezastupitelných statků celou řadu služeb, mj. zabraňuje vodní a větrné erozi a rozšiřování pouští a polopouští. Proto společná kontaktní skupina uspořádá **v červenci 2002** pracovní seminář **Určení a podpora shody prostřednictvím lesů a lesních ekosystémů**. Jeho cílem je představit soulad, jakým CBD, UNFCCC a UNCCD nahlíží na ochranu, řízenou péči a udržitelné využívání lesních ekosystémů v různých částech světa. Původně se uvažovalo, že by bylo vhodné uvedenou akci organizovat v některé rozvojové zemi s rozsáhlými původními lesy a pokračující degradací půd (kupř. v Brazílii). Později ale převládl názor, že vhodnější bude vybrat stát s tradiční a úspěšnou spoluprací mezi různými resorty a sektory, zabývajícími se problematikou lesů. V takovém případě by akce proběhla v Evropě či Severní Americe, nejspíše v Norsku či SRN. Závěry semináře budou postoupeny *Světovému setkání o udržitelném rozvoji (WSSD)*, svolanému do jihoafrického Johannesburgu na přelom srpna a září 2002.

RNDr. Jan Plesník, CSc.
předseda SBSTTA-CBD

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Praha

Zákon o ovzduší schválen, zákon o Šumavě odmítnut

■ **14. 2. 2002** schválila Sněmovna dlouho očekávaný **zákon o ovzduší**. Odmítla přitom do předlohy zapracovat pozměňovací návrhy Senátu a přijala předlohu v původním sněmovním znění. (Senátoři například doporučili vypustit ze zákona ochranu před nadbytečným umělým osvětlením, neboť v navrhovaném znění by podle nich pro obce znamenala značné investice do úpravy veřej-

ného osvětlení.) Zákon již podepsal i prezident republiky. Zákon nabude účinnosti 1. června 2002.

■ **Zákon o Šumavském národním parku** neprošel dne 13. 3. ve Sněmovně druhým čtením poté, co poslanci ODS a Koalice společně odhlasovali, že nebudou řešit obsah tohoto zákona a že jej raději úplně zamítnou. Znovu se k němu tedy vrátí až parlament vzešlý z červnových voleb. **Pla**

Nitrátová konference v rámci Twinning projektu v oblasti ochrany vod v České republice

V rámci Twinning projektu Strategie implementace směrnic EC v oblasti voda v České republice (CZ99/IB-EN-01) se ve dnech 19. a 20. února 2002 uskutečnila konference a workshop se zaměřením na implementaci Směrnice rady ze dne 12. prosince 1991 o ochraně vod před znečišťováním způsobeném dusičnany ze zemědělských zdrojů (91/676/EHS).

Tato akce byla zaměřena na seznámení široké odborné veřejnosti s výsledky Twinning projektu v této oblasti, postupem implementace nitrátové směrnice v České republice a se zkušenostmi a přístupy Rakouska, Francie a dalších zemí. Cílem projektu v této oblasti je zajistit efektivní splnění požadavků nitrátové směrnice, která byla legislativně transponována přijetím nového vodního zákona. V § 33 tohoto zákona se vláda zmocňuje k vydání nařízení, které stanoví zranitelné oblasti a v nich upraví používání a skladování hnojiv a statkových hnojiv, střídání plodin a provádění protierozních opatření. Jedná se o velmi důležité kroky, neboť náklady na implementaci nitrátové směrnice, odhadované na **28 miliard korun**, jsou druhé nejvyšší v oblasti implementace směrnic zaměřených na ochranu vod v ČR, po směrnici o čištění městských odpadních vod.

Na konferenci vystoupila řada našich a zahraničních odborníků. Pan Jean Duchemin z Generálního ředitelství pro životní prostředí Evropské komise seznámil účastníky se situací v členských zemích a upozornil na stěžejní problémy, Ing. Lubomír Konšel, náměstek ministra zemědělství pro zemědělskou výrobu, shrnul postup a stav implementace nitrátové směrnice v ČR, za kterou po věcné stránce odpovídá Ministerstvo zemědělství, a Ing. Jaroslav Kinkor, ředitel odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí, uvedl danou problematiku do širšího kontextu ochrany vod a Twinning projektu. Jednotlivé příspěvky a diskuse byly soustředěny především na problémy související s vymezením tzv. zranitelných oblastí, zavedením zásad správné zemědělské praxe a přípravou akčních programů.

Akce navazovala na předchozí tři semináře organizované v rámci Twinning projektu, který je zaměřen na pomoc České republice při implementaci čtyř směrnic EC, kterými jsou Směrnice Rady 80/68/EEC o ochraně podzemních vod před znečištěním způsobeným určitými nebezpečnými látkami, Směrnice Rady 91/676/EEC o ochraně vod před znečištěním

dusičnany ze zemědělských zdrojů, Směrnice Rady 76/464/EEC o znečištění způsobeném určitými nebezpečnými látkami vypouštěnými do vodního prostředí Společenství (a dceřině směrnice) a Směrnice Rady 98/83/EC o jakosti vody určené pro lidskou spotřebu.

Za českou stranu vede tento projekt Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem zdravotnictví.

Konsorcium na straně členských zemí sestává z Velké Británie, Rakouska a Francie. Práce na řešení projektu se rozběhly v září 2000, kdy na Ministerstvu životního prostředí začal působit předstupní poradce pan James Hunt z Agentury životního prostředí Anglie a Walesu. Projekt bude ukončen v polovině dubna 2002.

V rámci projektu se celkově uskutečnily čtyři semináře, jichž se zúčastnilo okolo 250 účastníků z několika desítek institucí v České republice a řada zahraničních odborníků. Předchozí semináře se konaly v srpnu, září a říjnu loňského roku a byly orientovány na problematiku podzemních vod, nebezpečných látek a na pitnou vodu. Semináře se staly vhodnou formou k seznámení široké odborné veřejnosti nejen s výsledky projektu a zahraničními zkušenostmi, ale i s výsledky implementace čtyř důležitých směrnic EC v oblasti ochrany vod v České republice a s připravovanými dalšími kroky.

K nim patří i skutečnost, že v polovině dubna 2002 bude zahájen **navazující Twinning projekt**, který bude zaměřen na implementaci Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. října 2000 ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (tzv. Rámcové směrnice). V rámci tohoto projektu MŽP předpokládá uspořádání obdobných odborných konferencí, ke kterým bude přizvána široká odborná veřejnost.

(odbor ochrany vod)

Výstava Alternativní zdroje energie 2002

Ve dnech **23.–25. dubna** se bude konat v **Kongresovém centru ALDIS v Hradci Králové** výstava **Alternativní zdroje energie 2002** v rámci VIII. ročníku mezinárodní odborné výstavy Teplárenské dny. Součástí výstavy bude i konference MŽP nazvaná **Obnovitelné zdroje energie**. Jejím hlavním tématem bude možnost

využití biomasy pro centralizované zásobování teplem a využití ostatních obnovitelných zdrojů energie. Konference je pořádána především pro představitele obecních samospráv, kteří potřebují řešit ve svých obcích především efektivní zásobování teplem.

Pla

Zkušenosti se směrnicemi EU v SRN

Koncem roku 2001 uskutečnilo několik pracovníků VÚV T.G.M. pracovní cestu do SRN za účelem získání zkušeností s řešením problematiky plošného znečištění nitráty a fosforem a eutrofizace vod v rámci Nitrátové směrnice 91/676/EEC a Rámcové směrnice o vodě.

V rámci cesty navštívili především **Umweltbehörde (MŽP) v Hamburku**.

Během pobytu se pracovníci ústavu seznámili s řadou témat, která jsou pro Spolkovou zemi Hamburk důležitá: např. eutrofizace Labe a problémy, kterého z toho vyplývají pro přístav v Hamburku, dále zkušenosti s revitalizací přístavu, monitoring kvality povrchových vod i čištění odpadních vod v Hamburku, včetně zkušebního provozu kořenové čistírny pro odpadní vody ze silničních splachů, i zajištění zásobování obyvatel Hamburku pitnou vodou, včetně hamburského informačního systému o podzemních vodách GERONIMUS.

Těžiště cesty však spočívalo zejména v seznámení se s problematikou uplatňování nejzávažnějších směrnic EU v oblasti vody v práci Umweltbehörde Hamburk.

Rámcová směrnice o vodě

Před přijetím Rámcové směrnice (v roce 2000) platil v Hamburku vodohospodářský plán (z roku 1999) vytvořený podle zákona o vodním hospodářství (Wasserhaushaltsgesetz). Nyní je snahou doplnit původní vodohospodářský plán tak, aby vyhovoval i Rámcové směrnici.

Z hlediska povrchových vod byly na území spolkové republiky Hamburk vymezeny tzv. „jednotky povodí Labe“ (malá dílčí povodí geomorfologicky a hydrologicky jednotná), v nichž zatím probíhá jejich prvotní popis, mapování, hodnocení a typizace podle Rámcové směrnice. Pro každé toto dílčí povodí (jednotku) je zpracován dílčí vodohospodářský plán (Bewirtschaftungsplan). Ke každé této „jednotce povodí Labe“ byla stanovena osoba zodpovědná za praktické zavedení Rámcové směrnice.

V intranetu Umweltbehörde je umístěn text Rámcové směrnice o vodě, přičemž jakmile je zpracována či doplněna některá z jejích kapitol, je v textu vytvořen odkaz na příslušný dokument. V podstatě je nyní snahou použít pro plnění úkolů vyplývajících z Rámcové směrnice výsledky z již hotových výzkumných prací v rámci SRN. Za tímto účelem dochází k „inventarizaci“ stávajících podkladů a jejich přiřazení k jednotlivým tematickým kapitolám směrnice (toto provádí pro Umweltbehörde soukromá firma).

Jako příklad zavedení Rámcové směrnice v praxi byl v Dolním Sasku zpracován obhospodařovací plán malého povodí.

Nitrátová směrnice EU

V celé SRN je problematika nitrátové směrnice vyřešena celospolkovými právními předpisy, které byly jednotlivé spolkové republiky povinny zahrnout do svých zákonů. V rámci tohoto procesu bylo připraveno **Nařízení o hnojivech** (Düngeverordnung), které nahrazuje akční programy podle nitrátové směrnice na území celé SRN. V souladu s ním bylo

na území Hamburku schváleno tzv. **Nařízení o statkových hnojivech** (Gülleverordnung), které reguluje plošné hnojení statkovými hnojivy, a tzv. **Nařízení o skladování statkových hnojiv** (Jauche-Gülle-Silagen-Anlagenverordnung), které podle návrhu LAWA ošetřuje problematiku výstavby zabezpečených skladovacích budov na statková hnojiva, kejdu atd. S tímto předpisem souvisí i podpůrný finanční program na výstavbu těchto silážovacích budov.

Monitoring k nitrátové směrnici v Hamburku zajišťuje jedna měřicí stanice určená experty z celé SRN, sledovaná 1x měsíčně.

V Hamburku zaujímá zemědělská půda cca 1/3 rozlohy. Údolí Labe tvoří tzv. Marsch – pastviny a louky s vysokou hladinou podzemní vody, kde není problém s dusičnany, ale amonnými ionty vznikajícími přirozenou redukcí v podloží. Problém s dusičnany je v republice Šlesvicko-Holštýnsko v oblastech tzv. Geest (podmáčené pastviny), kde se nachází zemědělství. Problematika přísunu živin do Hamburku z okolních spolkových zemí zatím není aktivně řešena.

Wassergütestelle Elbe – WGE

Další zastávkou byla **stanice kvality vody Labe – Wassergütestelle Elbe – WGE**.

Hlavním tématem jednání byla eutrofizace Severního moře a příbřežních mělčinových moří, jakost vody v Labi, kvantifikace přísunu živin z Labe do moře a jejich vliv na nárůst sinic a řas v Severním moři, resp. eutrofizaci.

Ze sdělení pracovníků stanice lze vybrat některá zajímavá data:

- vlivem ideálních podmínek pro růst řas v oblasti středního Labe (Magdeburk – Geesthacht), které následkem nepříznivých podmínek (kalnost, toxikita) v hamburském přístavu odumírají, dochází k závažnému poklesu kyslíku ve vodě,
- jarní a podzimní koncentrace O_2 dosahují 10 – 15 mg/l (nasycení 70 %), v létě může klesnout koncentrace kyslíku až na 1 mg/l (120% nasycení)
- koncentrace plavenin v Labi v ČR je cca 10 – 15 mg/l, zatímco v Hamburku dosahuje 100 – 200 mg/l,
- tok látek z Geesthachtu do Cuxhafenu (ústí Labe do Severního moře) trvá cca dva měsíce,
- NH_4^+ pochází z ČOV a chemického průmyslu,
- častými organickými škodlivinami ve vodě a sedimentu Labe jsou aromatické látky z pracích prostředků, barvy na lodě, pesticidy, PAU,
- v 70. a 80. letech byly obsahy živin vysoké, ale nárůst řas byl inhibován zároveň vysokou koncentrací toxinů,
- obsah fosforu klesl v letech 1985 – 1995 o 50 %, obsah dusíku klesl o 20 %,
 - k projevům eutrofizace (nárůst řas a s ním spojené jevy) dochází až v hlubších oblastech Severního moře, kde je průhlednost vody 10 – 20 m (přísun

světla řasám), v mělčinovém moři je voda stále kalná, tudíž nedochází k nárůstu řas,
 – v roce 1975 dosahovaly obsahy fosforečnanů cca 0,2 mg/l, zatímco v roce 2000 cca 0,05 – 0,1 mg/l.
 WGE vlastní údaje o kvalitě vody v Labi pouze do jeho ústí do moře. Kvalitou vody v Severním moři

a jeho eutrofizací se údajně zabývá Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie (www.bsh.de) a Hydrobiologický ústav na Helgolandu.

Mgr. Ivana Čtyrská
VÚV T.G.M.

Sedmé zvláštní zasedání Řídící rady UNEP

Sedmé zvláštní zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) spojené s třetím Globálním fórem ministrů životního prostředí se uskutečnilo v kolumbijském městě Cartagena, v areálu Centro de Convenciones y Exposiciones Cartagena de Indias, ve dnech 13. – 15. února 2002. Zúčastnilo se ho na 450 delegátů, včetně 90 ministrů a dalších představitelů vládních orgánů, mezivládních i nevládních organizací, jakož i zástupců orgánů a organizací OSN.

Jednalo se o vrcholné mezinárodní jednání k záležitostem životního prostředí, a proto se ho zúčastnila za **Českou republiku** delegace složená z vyšších představitelů Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva životního prostředí, vedená **ministrem životního prostředí Milošem Kužvartem**.

Globální fórum ministrů životního prostředí (*Global Ministerial Environment Forum – GMEF*) představuje nejvyšší setkání ministrů tohoto resortu svolávané k projednávání nejožehavějších aktuálních otázek. **První Globální fórum** se uskutečnilo ve švédském **Malmö** v **květnu r. 2000** a na jeho závěr byla přijata tzv. **Deklarace z Malmö** shrnující nejvýznamnější úkoly pro zlepšování globálního životního prostředí pro začátek 21. století.

Řádné zasedání Řídící rady se koná jednou za dva roky. Poslední řádné – **21. zasedání Řídící rady UNEP** spojené s **druhým Globálním fórem ministrů životního prostředí** se uskutečnilo ve dnech **5. – 9. února 2001** v keňském hlavním městě **Nairobi**, sídle UNEP. Projednáván byl především stav životního prostředí ve světě, koordinace činnosti s dalšími organizacemi OSN pomocí příslušných organizací a programů, posílení spolupráce jednotlivých mezinárodních environmentálních úmluv, řídicí struktura agendy životního prostředí v rámci OSN.

Jednání v Cartageně bylo zaměřeno na dvě klíčová témata:

- **Posílení systému řízení záležitostí životního prostředí na mezinárodní úrovni a úloha UNEP** (*International Environmental Governance*).
- **Příspěvek UNEP ke Světovému summitu o udržitelném rozvoji (WSSD)**.

Jednání o úloze UNEP jakožto vrcholné organizace v záležitostech životního prostředí byla zahájena na devatenáctém zasedání Řídící rady UNEP v únoru 1997 (tzv. Nairobská deklarace, rozhodnutí č. 19/1). Dvacáté první zasedání Řídící rady UNEP a druhé zasedání Globálního fóra ministrů životního prostředí v únoru 2001 (rozhodnutí č. 21/21) rozhodlo o vytvoření pracovní **Mezivládní skupiny ministrů nebo jejich zástupců** k řešení této záležitosti

(Intergovernmental Group of Ministers or their Representatives – IGM). Tato skupina na svých jednáních v r. 2001 nedoporučila radikální změny ve stávající struktuře OSN a podpořila evoluční vývoj, který by vyústil v jednoznačné posílení UNEP jakožto vrcholné organizace pro záležitosti životního prostředí, a to jak po stránce institucionální, tak i finanční. Základem posíleného efektivnějšího řízení záležitostí životního prostředí by měla být transformace Globálního fóra ministrů životního prostředí v instituci s větší pravomocí při určování strategických a programových priorit ochrany životního prostředí. Poslední zasedání této skupiny předcházelo vlastnímu jednání Řídící rady UNEP/ Globálního fóra ministrů životního prostředí dne 12. února 2002 v Cartageně.

Světový summit o udržitelném rozvoji (WSSD), označovaný též **Rio + 10**, který se uskuteční v Johannesburgu ve dnech **26. srpna – 4. září 2002**, bude věnován hodnocení plnění závěrů prvního summitu o životním prostředí, konaného v Rio de Janeiro v r. 1992. Přípravy probíhají v rámci jednotlivých světových regionů, v nichž jsou určovány priority, na něž by se měla zaměřit i budoucí opatření. Pro region Evropské hospodářské komise (EHK) byly stanoveny za dlouhodobé cíle vymýcení chudoby a udržitelné vzorce výroby a spotřeby. Z hlediska těchto cílů budou související priority regionu EHK pro WSSD zahrnovat: udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a jejich ochranu a zachování; životní prostředí a zdraví; využití globalizace ve prospěch udržitelného rozvoje; zlepšování demokratizace na všech úrovních; vzdělávání a osvětu; vědu a techniku. Průřezovou otázkou se stane financování udržitelného rozvoje.

Dalším důležitým tématem 7. zvláštního zasedání Řídící rady UNEP a Globálního fóra bylo plnění rozhodnutí 21. zasedání Řídící rady UNEP.

V období po 21. zasedání Řídící rady se UNEP zaměřil především na **kritické záležitosti životního prostředí**, a to jednak pomocí své divize hodnocení a včasného varování, a jednak využíváním integrovaných metod v oblasti strategií, programů a rozhod-

vání, za současného posilování mezinárodní spolupráce při řešení záležitostí vztahujících se k životnímu prostředí. Zintenzivnila se zejména spolupráce mezi organizacemi OSN, sekretariáty mezinárodních úmluv, mezivládními a nevládními orgány zabývajícími se životním prostředím. Činnost byla při tom zaměřena na nejzávažnější problémy spadající do následujících oblastí:

- Pomoc rozvojovým zemím při plnění Úmluvy o boji proti desertifikaci, spolu se strategií řešení degradace půd (spolupráce s GEF).
- Další pokrok při řešení otázek chemikálií prostřednictvím Úmluvy o persistentních organických polutantech (otevření k podpisu ve Stockholmu v květnu 2001), Úmluvy o postupu předchozího předběžného souhlasu pro určité nebezpečné chemické látky a pesticidy v mezinárodním obchodu, zjišťování obsahu rtuti, mezinárodní strategie řešení problémů s chemickými látkami.
- Další pokrok při řešení biologické bezpečnosti (podpis a pokračující ratifikace Cartagenského protokolu) a změny klimatu (obtížná, leč určitý pokrok přinášející mezinárodní jednání).
- Pokrok v plnění Globálního programu na ochranu mořského prostředí (hodnocení – Montreal 2001) a při monitorování stavu mořského prostředí (spolupráce s Advisory Committee on Protection of the Sea), oživení některých regionálních programů na ochranu moří (ve spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi, pomoc vládám zemí v severovýchodním Pacifiku).
- Korálové útesy – ustavení koordinační skupiny při Světovém monitorovacím středisku UNEP (WCMC), zveřejnění světového atlasu.
- Otázka suchozemských vod, zejména přenos vhodných technologií při využívání zdrojů.
- Pokrok v přípravě hodnotících publikací a zpráv – příprava třetího vydání Global Environment Outlook (GEO-3), příprava zprávy hodnotící pět důležitých ekosystémů (pobřežní, vodní, lesní, travní, zemědělské), zahájení činnosti Millenium Ecosystem Assessment (UNEP, UNDP, WB, WRI).
- Řešení vzájemného vztahu obchodu a životního prostředí – spolupráce UNEP a WTO při posilování plnění mnohostranných environmentálních úmluv.
- Rozvoj strategického přístupu při řešení environmentálních katastrof.
- Další rozvoj pomoci africkým zemím (zřízení UNEP Liaison Office v Addis Abebě, posílení spolupráce s Organizací africké jednoty a Ekonomickou komisí pro Afriku).
- Plnění Deklarace z Malmö.
- Další zapojování různých společenských složek do procesů iniciovaných a řízených UNEP, včetně mladé generace (např. Youth Conference on Environment and Sustainable Development, Borg-holm, Švédsko, květen 2001).
- Rozvoj programu na posilování mezinárodních právních nástrojů – Programme for the Development and Periodic Review of Environmental Law for the First Decade of the Twenty-first Century (Montevideo Programme III).

- Vypracování návrhu směrnic pro plnění a posílení mezinárodních environmentálních smluv mezivládní skupinou expertů (zasedání říjen 2001, Nairobi).
- Posílení úlohy UNEP v programech GEF (zejména oblast chemických látek, biologické bezpečnosti). Z těchto aktivit byly pro podrobnější diskusi v Cartageně vybrány **strategické řešení otázek chemických látek a širší zapojení složek občanské společnosti do činnosti UNEP.**

Sedmé zvláštní zasedání Řídící rady UNEP a třetí zasedání Globálního fóra ministrů životního prostředí přijalo zprávu Mezivládní skupiny ministrů a jejich zástupců o **posílení systému řízení záležitostí životního prostředí na mezinárodní úrovni**, přestože na vlastním jednání této skupiny nebylo dosaženo shody v několika důležitých záležitostech, především v oblasti stabilního finančního zajištění činností v rámci UNEP. Zasedání rovněž odsouhlasilo zprávu předsedajícího Řídící rady UNEP o **příspěvku UNEP pro nadcházející Světový summit o udržitelném rozvoji**. Obě tyto zprávy spolu se zprávou výkonného ředitele UNEP připravenou pro sedmé zvláštní zasedání Řídící rady / třetí zasedání Globálního fóra ministrů životního prostředí byly předány třetímu zasedání Přípravného výboru pro Světový summit, které se uskutečnilo v New Yorku ve dnech 25. března.– 5. dubna 2002. Toto zasedání mělo na základě výsledků přípravných procesů (včetně závěrů zasedání v Cartageně) vypracovat návrh předběžné agendy a možných hlavních témat WSSD.

Na základě jednání o naplňování závěrů 21. zasedání Řídící rady UNEP bylo v Cartageně přijato **pět rozhodnutí: o strategickém řešení otázek chemických látek na globální úrovni, posílení účinnosti mnohostranných environmentálních smluv, strategii širšího zapojení společnosti a jejích složek do činnosti UNEP, plnění Globálního programu na ochranu prostředí moří před následky činností na souši a ke stavu životního prostředí na okupovaných palestinských územích.**

Česká republika na mezinárodních jednáních podporuje zefektivnění a posílení mezinárodního řízení záležitostí životního prostředí a úlohu UNEP jako koordinující instituce OSN, jakož i intenzivnější spolupráci a synergii mezi mezinárodními smlouvami a organizacemi zaměřenými na životní prostředí. Zároveň podporuje i efektivnější řízení životního prostředí na úrovni regionální a jednotlivých států a rozvoj spolupráce s nevládními organizacemi a soukromým sektorem ve prospěch životního prostředí. V oblasti finančního zajištění se připojuje ke snahám o vytvoření účinnějšího příspěvkového mechanismu pro Fond životního prostředí Programu OSN pro životní prostředí a aktivnější zapojení mezinárodních i státních finančních a ekonomických subjektů, veřejného i soukromého sektoru do financování opatření ve prospěch životního prostředí. Dosavadní zkušenosti ukazují, že nejlépe se finančně zajišťují definované a cíleně organizované aktivity.

**Ing. Milena Roudná, CSc.,
odbor globálních vztahů MŽP**

Světový summit o udržitelném rozvoji

Dne 20. prosince 2000 přijalo 55. zasedání Valného shromáždění OSN rezoluci č. 55/199. Rozhodlo v ní vyhodnotit plnění závěrů Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED), která se konala v červnu 1992 v brazilském Rio de Janeiro. UNCED se zapsala do dějin tím, že poprvé soustředila světovou pozornost na skutečnost, že environmentální problémy světa jsou úzce spojeny s ekonomickými a sociálními podmínkami. Sociální, ekonomické a environmentální potřeby místních komunit, států, regionů a celého světa musejí být uspokojovány ve vzájemné rovnováze, aby byla dlouhodobě dosažena udržitelnost života na Zemi. UNCED vyhlásila koncepci udržitelného rozvoje jako dlouhodobý strategický cíl.

Hlavním úspěchem UNCED bylo přijetí dokumentu **Agenda 21**, komplexního akčního programu pro dosažení celosvětového udržitelného rozvoje ve 21. století na místní, národní, regionální i globální úrovni. Jeho doporučení sahají od nových způsobů vzdělávání, přes racionální a šetrné způsoby zacházení s přírodními zdroji až po kvalitativní inovaci ekonomiky.

Pro sledování a koordinaci plnění závěrů UNCED byla v prosinci 1992 ustavena **Komise OSN pro udržitelný rozvoj (CSD)**, která se schází se každoročně a pokrývá jednotlivé kapitoly Agendy 21. Implementace Agendy 21 je sledována Valným shromážděním OSN. V červnu 1997 na svém 19. zvláštním zasedání zhodnotilo pokrok dosažený v průběhu pětiletého období od UNCED a navrhlo postup pro další aktivity vycházející z Agendy 21 (tzv. Rio + 5). Přes přetrvávající negativní trendy v globálním měřítku se však základní strategie udržitelného rozvoje přijatá v Riu ukazuje jako jediné možné východisko pro další rozvoj civilizace na Zemi.

Valné shromáždění OSN v rezoluci č. 55/199, přijaté v prosinci 2000, odsouhlasilo, že zhodnocení plnění závěrů UNCED a dosažené úrovně prosazování strategie udržitelného rozvoje na všech úrovních (počínaje místní a konče globální) proběhne na světové konferenci pod názvem „**Světový summit o udržitelném rozvoji**“ (*WSSD – World Summit on Sustainable Development*) v r. 2002. Na 56. zasedání Valného shromáždění OSN byl stanoven konečný termín konání WSSD na **26. srpna – 4. září 2002 v jihoafrickém Johannesburgu**.

V průběhu summitu nebudou znovu projednávány hlavní dokumenty UNCED. Summit se soustředí na posouzení dosažené úrovně prosazování principů udržitelného rozvoje a na možnosti řešit přetrvávající, případně nově vzniklé problémy. V popředí budou otázky likvidace chudoby, změny neudržitelných vzorců spotřeby a výroby, ochrany a udržitelného managementu přírodních zdrojů jako základu pro hospodářský a sociální rozvoj, zajištění udržitelného rozvoje v globalizovaném světě, zdraví a udržitelný rozvoj, udržitelný rozvoj malých ostrovních států, způsoby co nejefektivnějšího plnění strategie udržitelného rozvoje v takových oblastech, jako jsou finance, obchod, přenosy technologií, věda a výzkum, budování institucionálního zajištění, zabezpečení přístupu k informacím, nezbytným pro přijímání rozhodování. Stěžejní otázkou jednání WSSD bude posílení správy a řízení udržitelného rozvoje na místní, národní, regionální a mezinárodní úrovni. Summit by měl odsouhlasit návrhy, jak překonat nej-

vážnější překážky udržitelného rozvoje a jak řešit současné globální problémy v této oblasti.

Světový summit o udržitelném rozvoji se uskuteční na úrovni hlav států a vlád. Summit má poskytnout jedinečnou příležitost k výraznému posílení politické podpory pro prosazování udržitelného rozvoje a pro další implementaci Agendy 21, k nalezení efektivnějších způsobů spolupráce hospodářsky vyspělých zemí tzv. Severu a rozvojových zemí tzv. Jihu a k dosažení větší míry mezinárodní solidarity pro další implementaci udržitelného rozvoje. Summit se zaměří na ty oblasti, ve kterých je potřeba dosáhnout především politické shody a učinit jasné politické závazky k implementaci udržitelného rozvoje na globální, regionální, národní i místní úrovni.

Účast na WSSD a jeho vrcholné části na úrovni hlav států a vlád (**2. – 4. září 2002**) přislíbili např. prezidenti USA, Ruska, Francie, Polska, Maďarska, předsedové vlád Velké Británie, Německa, Itálie, Nizozemí, skandinávských zemí. WSSD je v r. 2002 **největší příležitostí pro setkání hlav států a vlád z celého světa**, k prodiskutování nejen otázek globálního charakteru, ale i regionálních a bilaterálních záležitostí, možností k navázání osobních kontaktů čelných politických představitelů a tak k demonstrování zájmu o aktuální otázky dalšího vývoje Země.

Přípravný proces na Summit probíhá v rámci **10. zasedání Komise OSN pro udržitelný rozvoj**, které bylo za tímto účelem přeměněno na **Přípravný výbor**. Během čtyř zasedání Přípravného výboru, jehož místopředsedkyní je za východoevropskou regionální skupinu OSN i Česká republika, jsou na základě podnětů regionálních hospodářských komisí OSN, regionálních (např. OECD, EU) a národních iniciativ, vládních i nevládních institucí, soukromého sektoru a zájmových partnerských skupin (ženy, mládež, odbory, místní samospráva, národnostní menšiny) připravovány dokumenty pro jednání WSSD. Příprava návrhů dokumentů by měla být ukončena v březnu na 3. zasedání Přípravného výboru a návrhu Politické deklarace na 4. zasedání Přípravného výboru v indonéské Jakartě v červnu t.r.

Na evropské regionální úrovni koordinuje přípravu na WSSD Evropská hospodářská komise OSN. Regionální přípravné setkání, které se uskutečnilo v září 2001 v Ženevě, stanovilo za dlouhodobé cíle vymýcení chudoby, udržitelné vzorce výroby a spotřeby a s tím související udržitelné hospodaření s přírodními zdroji, životní prostředí a zdraví, využití globalizace ve prospěch udržitelného rozvoje, zlepšování správy a procesu demokratizace na všech úrovních, vzdělávání a osvětu, vědu a techniku

a financování udržitelného rozvoje. Členské a kandidátské země Evropské unie vycházejí při přípravě na WSSD ze „Strategie EU pro udržitelný rozvoj“ a ze svých národních strategií udržitelného rozvoje, které zohledňují doporučení UNCED.

Přípravný proces na WSSD v České republice začal v roce 2001. V listopadu 2001 byla ustavena **Expertní skupina ČR pro přípravu na WSSD** při Ministerstvu zahraničních věcí, které převzalo gesci za přípravu České republiky na WSSD jako garant plnění závazků ČR vůči OSN na základě konsensu resortů, participujících na plnění všech tří pilířů udržitelného rozvoje. Členy Expertní skupiny jsou zástupci Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva financí, Ministerstva průmyslu

a obchodu, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva pro místní rozvoj, Svazu průmyslu a dopravy, Akademie věd České republiky, nevládních organizací a mládeže, kteří spolupracují s dalšími partnery v České republice. Expertní skupina koordinuje pro WSSD přípravu prezentace plnění závěrů a doporučení UNCED v ČR, tj. především plnění Agendy 21 a prosazování udržitelného rozvoje, a také předloží vládě návrh na obeslání WSSD k projednání v červnu 2002. S ohledem na mimořádnou důležitost Světového summitu o udržitelném rozvoji by měla být delegace České republiky vedena na co nejvyšší politické úrovni.

JUDr. Jiří Hlaváček,
sekce zahraničních vazeb MŽP

Znečištění v USA se bude dále zhoršovat

Bushova administrativa 14. února oficiálně potvrdila, že bude podporovat další zvyšování amerických emisí oxidu uhličitého, hlavního zdroje globálních změn klimatu. Koncem loňského března Bílý dům vyhlásil bojkot Kjótského protokolu, klíčové smlouvy, ve které se mezinárodní společenství zavázalo znečištění naopak snížit.

Plán předpokládá pouze snížení množství emisí na jednotku hrubého domácího produktu o 18 % do roku 2010. To znamená, že **dokud americká ekonomika, a tedy i velikost HDP, poroste, bude se zvyšovat rovněž znečištění.** Prakticky se tedy předem vylučuje jeho skutečná redukce.

Přitom Velká Británie i Německo své emise během 90. let snížily, ačkoli obě země zažívaly rapidní ekonomický růst. Britské znečištění kleslo o 7 %, zatímco HDP se zvýšilo o 25 %. V USA se za stejnou dobu emise vzrostly o 14 %.

Plán Bílého domu navíc prakticky neznamená významnější změnu oproti dosavadnímu růstu znečištění. Během devadesátých let se americké emise oxidu uhličitého na jednotku HDP snížily o 17 % – tedy o poměr srovnatelný s tím, kterého Bushovi lidé hodlají dosáhnout během nadcházejícího desetiletí.

Odhaduje se, že Bushův plán zvýší americké emise o 36 % oproti závazkům Kjótského protokolu. V něm USA slíbily do roku 2012 snížit znečištění o 7 % oproti roku 1990.

USA se na světovém znečištění podílejí asi čtvrtinou. Vypouštějí na jednoho obyvatele **5,6 tuny oxidu uhličitého** – zatímco Evropská unie i Japonsko 2,4 tuny, Indie 0,2 tuny a svět v průměru 1 tunu.

Reditel Hnutí DUHA Jan Beránek řekl:

„Návrh představený Bílým domem předpokládá, že se americké znečištění, už nyní více než pětina sobě oproti světovému průměru, bude namísto dohodnutého poklesu nadále zvyšovat. Bushův plán nepomůže americké ekonomice, výhodu přinese pouze úzkým komerčním zájmům ropných, uhelných a elektrárenských společností, které financovaly prezidentovu volební kampaň. Hospodářství USA tento program paradoxně uškodí, protože posiluje jeho závislost na zastaralém spalování fosilních paliv a blokuje zvyšování efektivnosti a další moderní technologie včetně čisté výroby energie.“

(tisková zpráva Hnutí DUHA)

Utváření Národního a Státního mapového centra

Autor příspěvku se ve dnech 21. – 22.1. 2002 zúčastnil v Lázních Bohdaneč konferenční prezentace návrhu projektu „Plány rozvoje pro zavádění služeb inteligentních dopravních systémů s vazbou na výkon státní správy“. Tento projekt svým obsahovým zaměřením je věcným jádrem dokončovaného úkolu „Inteligentní dopravní systémy“ s termínem plnění do konce roku 2002. Podle „Akčního plánu realizace státní informační politiky do konce roku 2002“ je jeho nositelem, resp. garantem vůči státu Ministerstvo dopravy a spojů (MDS).

Konferenční prezentace a následného neformálního pracovního jednání se zúčastnilo cca 40 pracovníků regionálního správního řízení České republiky (ČR) z 11 krajských úřadů, útvarů Požární ochrany, Centra dopravní policie atd. Konferenční prezentaci a projednání návrhu projektu svolalo MDS prostřednictvím odboru dopravní politiky, mezinárodních vztahů a životního prostředí.

Autor sdělení komentoval a obhajoval podstatu alternativních návrhů vnoření projektu do soustavy (struktury) informačních systémů veřejné správy (ISVS). Nad rámec jednání o dalším směřování řešení projektu v roce 2002 prezentoval některé výzkumné a realizační aktivity svého kmenového pracoviště – Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka (VÚV T.G.M.). Vzhledem k tématu jednání, tj.

dopravní a přepravní problematice, resp. politice ČR, aspiracím telematiky v dopravě a v inteligentních dopravních systémech (IDS, resp. ITS), mohl autor zdůraznit jen systematickou a dlouhodobou aktualizaci digitální Základní vodohospodářské mapy (ZVM) měřítko 1: 50 000 (jejím garantem vůči státu je MŽP), na některé vybrané aplikace nad digitální ZVM, jako např.: modelování povodňových vln ve vybraných úsecích českých řek, tvorba a garance vrstvy „povrchové vody“ pro základní mapové dílo 1: 10 000 v rámci ZABAGED (jeho garantem vůči státu je Český úřad zeměměřický a katastrální – ČÚZK), aktualizaci vrstvy „zdrojů podzemních vod“ v rámci ZVM 1: 50 000, průměty skládek odpadů na mapový podklad atd.

Z praktických návrhů na řešení konkrétních vybraných problémů dopravně přepravní obslužnosti, návrhů telematických aplikací a návrhů realizace IDS/ITS na regionálních úrovních veřejně správního řízení ČR (KÚ, pověřené MÚ, ostatní MÚ a OÚ) zřetelně vyplynulo, že **všechny praktické i modelové aplikace v dopravě ČR na všech úrovních státní a veřejné správy ČR se odehrávají nad civilním či vojenským mapovým dílem (podkladem)**. Zcela konkrétní aplikace nad mapovým dílem, vnořené do návrhu výše uvedeného projektu, prezentovali např. pánové Ing. Baudyš (ČVUT – FD), RNDr. Vodňanský (CEDA) a Ing. Pejčoch (T-Soft).

Ing. Pejčoch též informoval o dokončení 1. fáze realizace projektu soukromé firmy T-soft, spol. s r. o., směřujícího k vybudování tzv. **Státního mapového centra (SMC)**. Pod záštitou Úřadu pro veřejné informační systémy (ÚVIS) se souběžně konstituuje tzv. **Národní mapové centrum (NMC)**, takže záměry (projekty) realizace NMC a SMC si vlastně konkurují s trochu pikantním podtextem soutěžení (soupeření) soukromé firmy a státní organizace.

ÚVIS je ze zákona č. 365/2000 Sb. pověřen koordinací a řízením (vedle vydávání standardů ISVS, atestace ISVS, a dalších činností) informačních systémů veřejné správy (ISVS). Stát bude zřejmě podporovat především aktivitu, napomáhající vzniku Národního mapového centra. Vznik Státního mapového centra lze považovat za soukromou iniciativu ambiciózní firmy T-soft, která si ovšem na podporu rozvoje SMC musí sama vydělat především úspěšnou nabídkou a prodejem svých služeb a uživatelských aplikací nad mapovými podklady různých měřítek a tvůrců. Systematický rozvoj mapových aplikací pro potřeby ISVS je cílem Národního mapového centra budovaného pod záštitou ÚVIS a jeho prostřednictvím státu.

SMC má údajně (zatím hlavně jen od ČÚZK) ortofoto snímky a mapová díla v měřítcích: 1: 10 000, 1: 25 000 (vojenská mapa od DMU Dobruška), 1: 50 000, 1: 100 000 a 1: 1 000 000. O vytvoření, systematické trvalé aktualizaci a aplikacích digitální ZVM ve VÚV T.G.M. a dalších „mapových“ aktivitách jak VÚV T.G.M., tak MŽP (mapový server, „rozběh“ fungování vnitřního datového skladu resortu ŽP, koncepní uchopení problematiky záplav v ČR, aj.) řeši-

telé 1. fáze SMC nevěděli. Podle řešitelů 1. fáze tvorby Státního mapového centra jednotlivá resortní ministerstva a další ústřední a správní orgány státní správy ČR o existenci SMC dosud nevědí, jeho vznik má být prezentován na některých dalších celostátních akcích.

Koncept (myšlenka, představa, vize) vzniku takového státního a/nebo soukromého „úřadu“, resp. **veřejně prospěšné služby, ať už v podobě státní organizace Národní mapové centrum a/nebo soukromé firmy Státní mapové centrum, nabízejících žádané GISové služby** pro všechny zájemce ze státního i soukromého sektoru (jejich počet značně, ne-li exponenciálně roste) **se zdá velmi atraktivní a žádoucí. Stále větší počet státních organizací a soukromých firem chce využívat hardware a sofistikovaný software nových GIS technologií pro realizaci konkrétních, „na míru uživatelských potřeb šitých“ GIS-aplikací nad mapovým podkladem (či podklady) vhodného měřítko pro libovolně velký/malý výsek území ČR** (celá republika, kraj, zanikající okres, obec, katastrální území atd.)

V souvislosti se vznikem NMC a/nebo SMC se vynořuje zatím nezodpovězená otázka, proč tuto službu nabídky a realizace různými zájemci (uživateli) z různých orgánů, organizací a firem v ČR už dříve nezačal poskytovat např. ČÚZK nebo některá jím přímo řízená organizace. V současnosti se zdá, že této atraktivní aktivity se paralelně uchopil státní ÚVIS a soukromý T-soft, spol. s r. o. Zároveň se zdá, že větší „naději na přežití“ a uchopení realizace GIS-aplikací šitých na míru konkrétních požadavků uživatelů bude mít, aspoň ze současného pohledu finanční podpory, Národní mapové centrum garantované ÚVIS.

Otevřeným problémem totiž zatím zůstává způsob financování NMC a SMC. V roce 2001 měl ÚVIS údajně k dispozici cca 2 mld. Kč na podporu rozvoje ISVS. Pro rok 2002 už mají být tyto peníze (v neznámé výši) vnořeny do příslušné kapitoly státního rozpočtu (SR) každého resortního ministerstva.

Na konferenční prezentaci bylo konstatováno, že např. resort dopravy a spojů pro rok 2002 nemá přímo v kapitole MDS v rozpisu státního rozpočtu ČR na rok 2002 na tyto aktivity specifikovány žádné peníze. To tedy znamená, že MDS spoléhá na uvolnění „nějaké“ částky z rezervy SR. Finanční zajištění aplikací moderních informačních technologií z příslušné kapitoly SR na rok 2002 pro MŽP, resp. celý resort MŽP, zná odbor informatiky MŽP.

Případný zájemce o sdělení představy (jakési podstaty „filozofie“) a principů předpokládaného fungování Národního mapového centra a/nebo Státního mapového centra, jakož i způsobu obsluhy požadavků uživatelů (v podobě aplikací nad mapovými podklady různých tvůrců a různých měřítek, uložených v databázi mapových podkladů) nad libovolně velkým/malým výsekem území ČR (regionem), se může obrátit na autora (e-mail: Jaroslav_Vesely@vuv.cz nebo tel.: 02/20197357).

**Ing. Jaroslav Veselý, CSc.,
VÚV T.G.M.**

Jak dál v ochraně přírody na Šumavě?

Šumava je nejrozsáhlejší komplex lesů ve střední Evropě. S Bavorským lesem, Českým lesem a Hornofalckým lesem tvoří tak zvanou Zelenou střechu Evropy. Po druhé světové válce zůstala její část po vysídlení a po zřízení výcvikového vojenského prostoru jihozápadně od Hartmanic oblastí bez lidských zásahů. To pro přírodu znamenalo na mnoha místech postupný návrat do stavu, v jakém se nacházela v minulosti v 18. století. K takové změně nedošlo nikde v Evropě.

Šumava se dostala do zájmu vědců a novinářů v posledních deseti letech kůrovcovou kalamitou, jež je již na ústupu. Podívejme se dnes na problémy ochrany přírody na Šumavě a zvláště v jejím Národním parku Šumava a pokusme se říci, jaké přednosti má Šumava a co může dát myšlenky ochrany přírody v evropském či dokonce světovém měřítku.

Chtěl bych se zamyslet nad tím, jak bychom měli postupovat v budoucnosti. Minulostí je však třeba alespoň krátce začít. V ochraně přírody navazujeme na snahy K. Klostermanna z let 1880 až 1923 o zřízení národního parku na Šumavě. Ani jemu, ani později, po druhé světové válce v roce 1946, se to prof. Juliu Komárkovi nepodařilo.

Teprve v roce 1963 byla vyhlášena **Chráněná krajinná oblast Šumava**. Byla rozdělena na dvě části – jihovýchodní se správou ve Vimperku a severozápadní se správou v Sušici. Odpovídalo to tehdejšímu krajskému dělení, kdy část Šumavy spadala do Jihočeského kraje a druhá část do Západočeského kraje. Tehdejší chráněná krajinná oblast Šumava měla rozlohu 1630 km².

V roce 1990 byla vyhlášena **Biosférická rezervace Šumava**. Ta zaujímá na jihovýchodě ještě část oblasti Knížecího stolce a na západě části okresu Klatovy. Po Třeboňsku a Křivoklátsku se tak Šumava stala třetí biosférickou rezervací na území Česka. Jejím cílem je sladovat činnost ekologickou s činností ekonomickou.

V roce 1991 byl vyhlášen **Národní park Šumava** o rozloze 690 km². Jeho území bylo rozděleno do tří zón: I. zóna zaujímala nejceněnější části Šumavy na 13 % rozlohy, II. zóna měla vývojově přejít v část prvou (80 %), III. zóna již obsahuje zřetelnou činnost hospodářskou. Toto rozdělení se však ukázalo jako neuspokojivé, protože v prvních zónách byly zahrnuty často porosty nevhodné a pro ochranu zbytečné.

Proto byl rozsah I. zón snížen a bylo vytvořeno celkem 135 jednotlivých I. zón, jež jsou roztroušeny po území celého národního parku. Téměř polovinu z nich pokrývají **rašeliniště**, nesmírně cenné relikty doby poledové, s florou a faunou, jež vyžaduje nej přísnější ochranu. K vymezení těchto zón velice přispěla práce G. Schreiberova z let 1920 až 1925 a pak zpracování půdních sond na všech rašeliništích na Šumavě, které s Expediční skupinou pro výzkum půd provedl v letech 1950 až 1962 Ing. Očadlík. Na nejvýznamnějších místech provedl sondy v husté síti: jedna sonda na ploše 25 x 25 m, čímž získal údaje o profilech rašelinišť a o hloubce rašeliny. Tak byla zpracovaná Rokytecká slat, Roklanská rašeliniště, Rybářská slat, Přední a Zadní Mlynářská slat, Údolní Mlynářské slatě, Tetřeví slat, Jezerní slat, Mezilesní slat, Žďárská slat a další. Tyto materiály

jsou uloženy v archivu Ústavu pro meliorace a rašelinu ve Zbraslavi.

Do rozvoje ochrany přírody v Národním parku Šumava zasáhla **kalamita** nejzávažnějšího škůdce smrkových porostů – **lýkožrouta smrkového**. Vznikla v Národním parku Bavorský les jako důsledek neodstraněných polomů, které vždy tvořily podklad pro rozvoj škůdce. V Národním parku Šumava byla základem snaha připodobnit se Národnímu parku Bavorský les. Opomenuty byly staleté zkušenosti o významu tohoto škůdce, jeho obrovská množivost, a nebyly vzaty v úvahu ani změny v abiotických podmínkách, jež probíhají v posledních desetiletích, tedy stálé zvyšování teplot a snižování srážek, jež jsou pro rozvoj lýkožrouta smrkového velmi příznivé.

Tyto okolnosti měly význam právě pro Šumavu, kde více než 86 % lesních smrkových porostů je nepůvodních. Ukázal to nezvykle rychlý nárůst škodlivého výskytu lýkožrouta smrkového a můžeme děkovat jen zásadním rozhodnutím vědecké rady Národního parku Šumava a jeho správy a Ministerstvu životního prostředí, které zabránily velké šumavské katastrofě. Tato rozhodnutí si zaslouží plného uznání.

Správa Národního parku Šumava musela řešit řadu okamžitých problémů, které ztěžovaly dlouhodobou koncepční práci, k níž jsou dnes již podstatně lepší podmínky. Uvedme si jich několik a zvažme, které lze pro další rozvoj ochrany přírody na Šumavě provést ihned a které budou po určitých úpravách provedeny v blízkých letech.

Vzhledem ke kategorizaci Národního parku Šumava v mezinárodním měřítku by měla být zřízena v tomto parku **souvislejší území**, která by zaujímala plochy, jež jsou pro Šumavu jedinečné a jinde se v takové míře nenacházejí. Jsou to hlavně rašeliniště a pastviny samovolně přecházející v les. Tím by bylo plněno jedno z nejdůležitějších doporučení Ramsarské poradní komise v rámci „Plánu péče Národního parku Šumava na období 2001-2010“ (zjednodušení zonace a jejích prostorových cílů).

Po rozboru výsledků svých dlouholetých výzkumů na Šumavě navrhuji pro dlouhodobou ochranu přírody tyto tři celky:

1. Příhraniční oblast

Zabírá celkem **tři soustavy jedinečných šumavských rašelinišť**. Prvá soustava leží nejdále na západě a zaujímá především nejrozsáhlejší rašeliniště – Rokytské slati, jež byly jako rezervace zřízeny na návrh prof. Kaviny v roce 1923. Dále jsou to Roklanské slatě, Údolní mlynářské slatě, Šárecká

slatě, Rybářská slatě a Přední a Zadní mlynářská slatě. Ty zaujímají blatkovou kleč (*P. pseudopumilo*) a smrkové porosty je obklopující, které nebyly zničeny lýkožroutem smrkovým. Je to nejvýznamnější část chráněné Šumavy, obklopená okolními podmáčenými smrkovými porosty. Hranice tohoto území by měla být vedena tak, aby plocha zaujímala co nejméně smrkových porostů, jimž může hrozit napadení lýkožroutem smrkovým.

Druhá oblast rašelinišť leží v tak zvané bezzásahové zóně, kde jsou smrkové porosty zcela zničeny lýkožroutem smrkovým. Tyto bývalé smrkové porosty obklopují slatě – Novohutské s Vrchovou slatí, Blatenskou a Šumenskou slatě, Březnické slatě, Hraniční slatě a Luzenské slatě. Luzenské slatě leží v údolní nivě Luzenského potoka obklopené lučními

ských polohách rašelinišť, jaká jsou na české straně, nemá ani rozsáhlou plochu nově zalesněnou, a ani rozsáhlé oblasti, na nichž vzniká les na lučních porostech již po dobu 50ti let. Knížecí pláně byly založeny v druhé polovině 18. století, větší části byly odlesněny a nyní se na těchto pláních vrací po 200 letech opět krajina k lesnímu typu.

2. Oblast blatkových luhů a niv

Druhá rozsáhlá oblast, kterou je třeba ochránit do budoucnosti jako celek, je tvořena údolními nivami mezi Velkou nivou u Lenory, přes Malou nivu u Soumarského mostu, vytěženým rašeliništěm, pak rašeliništěm Březina a Malým luhem. Dále nejrozsáhlejším rašeliništěm této oblasti – Mrtvým luhem a pod ním ležícím Dolním luhem. Pak pokračuje až k rašeliništím u Pěkné. Materiály má k ní připraveny dr. Buffková. Je to oblast z hlediska lýkožrouta smrkového nekonfliktní, protože v ní kromě borovice blatky převažují listnaté dřeviny. Pod Mrtvým luhem je vytěžené rašeliniště z doby před druhou světovou válkou, které se s okolím, jak ukazují letecké snímky, zcela přeměnilo v lesní porosty tvořené břízami, borovicí lesní, vrbami, střemchami a dalšími dřevinami a křovinami.

Do soustavy blatkových luhů a niv by mohla být zařazena i plocha zaujímající vytěžené rašeliniště u Soumarského mostu. Jak postupovala těžba, vznikla tu řada plošek, které byly postupně osídleny samovolně dřevinami a rostlinami. Než podnik „Raše-

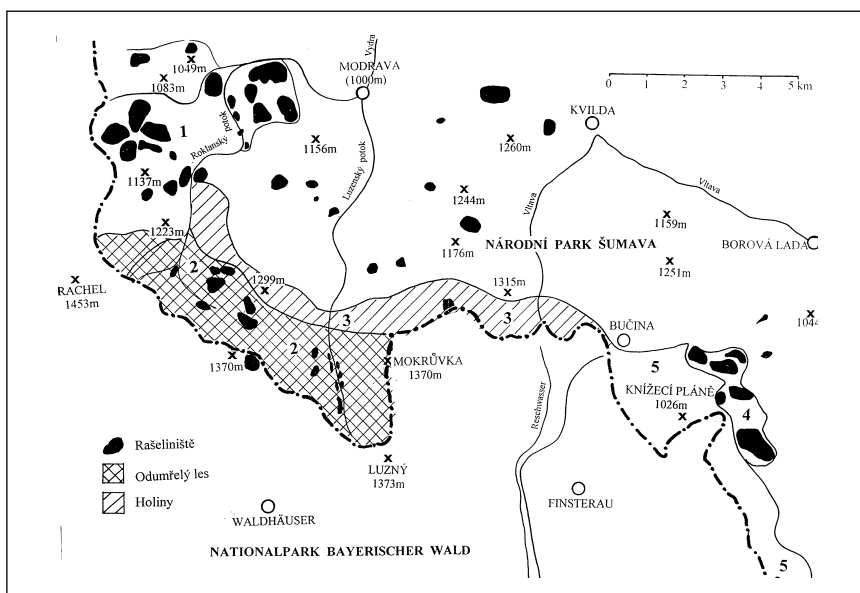
lina“ zcela přemístí těžební stroje na lokalitu „Vlčí jámy“, bylo by zde možno vyhloubit jeden či dva profily rašeliništěm pro exkurze a pro výzkum. Např. i pro sledování zbytků hmyzu, podle nichž lze určovat výskyt některých druhů v průběhu minulých 10 000 let, jak to udělal prof. M. Nuorteva ve Finsku.

3. Výzkumná studijní plocha

Jako třetí by mohla být vybrána pro studijní účely jedna výzkumná plocha o rozloze 300 až 600 ha, na níž by mohl být sledován vývoj lesních společenstev probíhající bez ovlivnění člověkem již od roku 1950, a to v okolí Kašperských hor nebo Křišťanova. V současné době můžeme hodnotit stav porostů po 50ti letech. Byl by to prales vzniklý samovolně, vhodný pro studium sukcese dřevin a bylin v příštích 200 až 300 letech. Podrobněji jsem psal o tomto problému v časopise Šumava v roce 1998.

Nebezpečí lýkožrouta smrkového

V ochraně přírody Národního parku Šumava bude hrát velkou roli i v příštích letech problém lýkožrouta

porosty. Tato část je podobná části první a lze na ní sledovat rozdíly ve vývoji rašelinišť obklopených mrtvými či živými porosty smrků.

Třetí oblast rašelinišť je tvořena Žďareckou slatí a komplexem slatí na Knížecích pláních – Bukovou slatí, Knížecí-pláňskou slatí a slatěmi Tabulohorskou, Silniční a Spálenou.

Pak následují plochy holin, vzniklé po kůrovcovém žíru, z nichž část osázená jeřábem dává možnost sledovat vývoj této dřeviny v drsných horských podmínkách. Leží mezi Mokrůvkou a Slatí u pramenů Vltavy. Konečně na Knížecích pláních a západně od nich k dolině Valné leží při státních hranicích plochy bývalých luk a pastvin, které zůstaly opuštěny po odsunu Němců v roce 1945 a kde se za 50 let od mezí směrem do luk samovolně vytváří les, tvořený břízami, jeřábem, vrbami atd. Jde o rozsáhlé území, na němž lze sledovat přeměnu původních luk na lesní porosty.

Kromě hodnocení vývoje lesa v tak zvané bezzásahové zóně jde ve všech případech o jedinečnou možnost výzkumu v Národním parku Šumava. V Národním parku Bavorský les takový výzkum nelze provádět, protože nemá jednak ve vysokých nadmoř-

smrkového. Tomu byla dána možnost množit se v Národním parku Bavorský les, kde dosud zničil 3715 ha smrkových porostů. V Národním parku Šumava dosud zničil lýkožrout smrkový 2350 ha smrkových porostů, z nichž 1450 ha tvoří tak zvaná bezzásahová zóna mezi Mokřůvkami, Březníkem a Roklanskou hájenkou směrem k bavorským hranicím a 1050 ha na ně navazujících holin. Musí se počítat s tím, že lýkožrout smrkový i přes to, že se jeho současnou kalamitu u nás podařilo téměř zlikvidovat a v Bavorsku jsou jím ohroženy ještě asi 2000 ha smrkových porostů, zůstane hrozbou do dalších let. Tento brouk má obrovskou rozmnožovací schopnost. Na jednom stromě se v době kalamity vyvine až 100 000 brouků. Množství jedinců lýkožroutů smrkových, jež se v lesích pohybuje jak na naší, tak i na bavorské straně, hrozí migrovat na nenapadené stromy.

Pod tímto zorným úhlem je nutno se dívat na ochranu smrkových porostů v prvních i druhých zónách Národního parku Šumava. Domnívám se, že by bylo nejvhodnější, kdyby bylo v dalších dokumentech zakotveno, že je za 1) nutno likvidovat polomy, a za 2) nutné všude likvidovat začínající ohniska kůrovce. Je lépe zlikvidovat několik stromů, či několik desítek stromů, čímž se vůbec neohrozí prvá zóna, než kůrovci ponechat volnou cestu, aby se nekontro-

lovaně množil a šířil a způsobil tak úplné zničení nejvyšších částí přírody a opakoval to, co v nedávné době způsobil.

Závěr

Tento článek je námětem k diskusi o dalších opatřeních v ochraně přírody Národního parku Šumava. Pracovníci tohoto parku, kteří nejlépe znají problémy Šumavy, jistě zváží s pracovníky Ministerstva životního prostředí uvedené návrhy, z nichž některé lze uskutečnit ihned a některé v blízké budoucnosti. Návrhy lze upravit tak, aby co nejlépe odpovídaly současnému a také budoucímu stavu Šumavy, jak si ji přejeme mít.

Šumava je nejrozsáhlejším územím střední Evropy a pravděpodobně celé Evropy, kde na rozdíl od jiných oblastí rozloha lesních porostů vzrůstá. Tomuto fenoménu je nutno věnovat pozornost výzkumu.

Také je třeba se zamyslet nad dlouhodobými budoucími plány ochrany přírody, např. nad budoucím sloučením ploch blatkových rašeliníšť Novohůreckých slatí po Frauental a připravovat pro takovou akci vhodné podmínky. Šumava naši péči vrátí mnohonásobně našim potomkům.

**RNDr. Václav Skuhrový, CSc.,
Entomologický ústav Akademie věd ČR,
České Budějovice**

Skalní řízení v Hřensku

Krajina kolem obce Hřensko je typickým příkladem **koexistence dynamického reliéfu** tvořeného pískovcovými skalními útvary křídového stáří **s vodními toky**. Českou republiku zde opouští řeka Labe, do níž se ještě před státní hranicí vlévá Kamenice.

Dlouhodobým působením zvětrávacích procesů kvádrových pískovců vznikla působivá krajina, která láká mnoho návštěvníků – jak přímo do obce, tak i do Národního parku České Švýcarsko. **Turistická atraktivita** Hřenska a okolí je však do jisté míry doprovázená i **značným rizikem**, které vyplývá právě z nestability skalních útvarů. Proto lidé, kteří tuto oblast dlouhodobě osídlovali, nevěnovali svou péči pouze svým obydlím, ale stejným dílem ji rozdělovali mezi své příbytky a skály. V případě skal byly nebezpečné útvary podezdívány, široké trhliny na temeni skal cementovány a vrcholové části skal pravidelně odlesňovány. O všech těchto činnostech se můžeme přesvědčit na pohlednicích z let před II. světovou válkou. Z pohledu geologa jde totiž v případě řízení skal o zcela **normální geologický pochod**, který však v místech osídlení musí být **uměle stabilizován**.

Odbor geologie Ministerstva životního prostředí si je vědom rizika, které představují labilní skalní útvary. Využil odborné znalosti pracovníků Českého geologického ústavu (ČGÚ) a specializované firmy IG-Ateliér Hřensko, s.r.o., k provedení **geologického průzkumu úplného skalního defilé v Hřensku**. Výsledkem dvouleté studie, jejíž součástí je **inženýrsko-geologické mapování stability skalních svahů** v obci Hřensko, je posouzení jednotlivých

skalních bloků a jejich rozdělení na stabilní a nestabilní objekty. Hlediskem tohoto rozdělení byly i výsledky dlouhodobých monitorovacích prací. Prováděný monitoring pokládají přední odborníci v inženýrské geologii za metodu, která může s velkou mírou pravděpodobnosti určit rizikový nestabilní útvar, u kterého dojde ke zřícení. Proto odbor geologie přispěl v roce 1998-1999 k realizaci doporučené tříleté řady měření, která je předpokladem následných již speciálních měření nestabilních bloků.

V současné době odbor geologie garantuje projekt vědy a výzkumu (VaV), jehož cílem je provést podobné geologické průzkumy také v hranicích Národního parku České Švýcarsko. Zároveň zde v místech zvýšeného turistického ruchu budou osazeny monitorovací body, které budou tvořit novou monitorovací síť. Výsledky monitoringu budou počítačovou sítí přenášeny mj. i na MŽP.

Odbor geologie je si vědom, že v případě Hřenska se jedná o **specifický případ možného ohrožení obyvatel** pádem skalních bloků, a proto se snaží poskytnout odbornou pomoc jednotlivých specialistů ČGÚ a dalších firem při řešení zcela konkrétních případů sanace skalních bloků.

Co se týče finančních prostředků, uvolnil odbor geologie ze svého rozpočtu na monitoring skalního řízení v Hřensku v letech 1998-1999 778 000 Kč a dvouletá studie ČGÚ byla financována částkou 1 800 000 Kč. Na projekt VaV je v letech 2001-2004 předpokládána částka z prostředků MŽP 2 888 000 Kč.

**p. g. Vladimír Dadák, CSc.,
odbor geologie MŽP**

Vyhodnocení dotazníkové akce SFŽP

Krajská pracoviště Státního fondu životního prostředí ČR vznikla k 1. lednu 2001 v sídlech nových krajů a navázala na činnost bývalých sedmi regionálních pracovišť. Tato pracoviště slouží žadatelům o finanční podporu ze SFŽP nejen jako kontaktní místa pro informace, podílejí se na dohlídkách a kontrolách postupu prací jednotlivých realizovaných akcí, ale od loňského roku také přijímají žádosti o podporu z Fondu podle programů vyhlášených Ministerstvem životního prostředí ve Směrnici o poskytování finančních prostředků ze SFŽP ČR. Tato Směrnice a její konkretizace ve formě Přílohy I. a Přílohy II. v aktuálním znění jsou k dispozici všem žadatelům v sídle SFŽP v Praze a na všech čtrnácti krajských pracovištích.

Z výsledků dotazníkové akce například vyplynulo, že více než 76 procent obcí a měst v Královéhradeckém kraji, které dotazník vyplnily, není napojeno na ČOV a téměř 41 procent plánuje plynofikaci obce či vybudování centrálního zásobování teplem. Těsně přes 61 procent měst a obcí, které se dotazníkové akce zúčastnily, odpovědělo, že plánují plynofikaci objektů ve svém vlastnictví a přes 72 procent jich neuvažuje o vybudování sběrného dvora s pomocí SFŽP. V Karlovarském kraji jsme oslovili 217 měst a obcí, vyplněný dotazník jich vrátilo 140, tj. 64,52 %. Z tohoto počtu obcí jich přes 51 procent odpovědělo, že jsou dostatečně informovány o možnostech podpory svých akcí a projektů ze zdrojů SFŽP a například 35 procent obcí počítá

Adresy krajských pracovišť:

KRAJ	MĚSTO	ADRESA	Telefon
Praha	148 00 Praha	Kaplanova 1931/1	02/67 994 350
Středočeský	148 00 Praha	Kaplanova 1931/1	02/67 994 420
Plzeňský	306 32 Plzeň	Kopeckého sady 11	019/70 339 10
		Slovanská alej 26	019/76 141 15
Karlovarský	360 21 Karlovy Vary	Bud.B, Závodní 353/88	017/35 024 98
Ústecký	400 01 Ústí n/Labem	Velká Hradební 8	047/52 414 32
Liberecký	460 47 Liberec	U Nisy 6a	048/51 103 88
Královéhradecký	502 10 Hr. Králové	Tř. ČSA 419	049/58 53 201
Pardubický	530 03 Pardubice	Štrossova 44	040/68 59 156
Jihočeský	371 03 Č.Budějovice	Mánesova 3	038/63 51 9 95
Moravskoslezský	702 00 Ostrava	Prokešovo nám. 8	069/62 82 056
Olomoucký	772 00 Olomouc	Blanická 1	068/52 44 6 16
Jihomoravský	602 00 Brno	Koliště 17	05/42 16 45 86
Vysočina	586 01 Jihlava	Fritzova 4	066/73 08 723
Zlínský	760 01 Zlín	Zarámí 88	067/72 11 002 kl.221

Na podzim loňského roku uskutečnila Krajská pracoviště Fondu **dotazníkovou akci** mezi starosty měst a obcí svého území s cílem připomenout možnosti spolufinancování investičních akcí spojených s péčí o životní prostředí a jeho ochranou, zmapovat záměry a potřeby obcí a měst v oblasti ekologických opatření ve všech složkách životního prostředí a v neposlední řadě též vytvořit jakousi zpětnou vazbu mezi starosty a SFŽP a jeho krajskými pracovišti. Na přelomu roku byly všechny vrácené dotazníky vyhodnoceny.

Počet oslovených subjektů:

6 377 (měst, obcí a pražských městských částí)

Počet vrácených dotazníků:

4 260 = úspěšnost 66,75 %

Nejvyšší počet vrácených:

Zlínský kraj – z 300 obcí **235 dotazníků**, tj. 78,33 %

Nejnižší počet vrácených:

Plzeňský kraj – z 513 obcí **224 dotazníků**, tj. 43,66 %

Vyhodnoceno bylo vytypovaných 19 stěžejních otázek ze zhruba 50 položených, které se týkaly především záměrů obcí při případném budování plynofikace, ČOV či kanalizace, akcí v oblasti ochrany přírody a krajiny, budování sběrného dvora, linky na separaci odpadů, využívání obnovitelných zdrojů při vytápění svých objektů apod. Respondenti měli možnost odpovídat ano – ne – nevím.

s budováním nové čistírny odpadních vod, 50 procent obcí leží v ochranném pásmu vod a 22 procent plánuje odbahnění rybníka. Více než 72 procent obcí Jihočeského kraje, zúčastněných v dotazníkové akci, odpovědělo, že je třeba dobudovat kanalizaci na jejich území; téměř 42 % obcí je napojeno na ČOV.

V Moravskoslezském kraji byly osloveny 324 obce v šesti okresech. Vyplněné dotazníky vrátilo 237 obcí, tj. 73,15 %. Téměř 43 procent obcí tohoto kraje, především s počtem obyvatel od 500 do 2000, plánuje plynofikaci či centrální zásobování teplem a skoro 49 % plynofikaci objektů ve svém vlastnictví. S budováním nové ČOV počítá téměř 47 procent z 507 jihomoravských obcí a 14 % těchto obcí uvádí, že je třeba přebudovat či intenzifikovat stávající ČOV. Téměř 37 procent obcí Pardubického kraje, které odpověděly na položené otázky v dotazníku, uvádí, že má na svém katastru skládku uzavřenou k 1. 8. 1996, kterou je potřeba sanovat. Celých 61 procent obcí tohoto kraje zároveň uvádí, že je potřebné vybudovat kanalizaci, a téměř 43 procent jich počítá s budováním nové čistírny odpadních vod.

Jak je zřejmé, potřeby obcí a měst České republiky jsou různé. Získané poznatky využije SFŽP při další orientaci své činnosti.

Ing. Věra Dřevíková,
tisková mluvčí SFŽP

7. zasedání Poradního orgánu pro vědecké, technické a technologické záležitosti Úmluvy o biologické rozmanitosti

Na rozdíl od jiných mezinárodních úmluv a dohod, zaměřených na poměrně úzké otázky životního prostředí, se **Úmluva o biologické rozmanitosti** (CBD) soustřeďuje na značně obsáhlou problematiku ochrany a řízení péče o biodiverzitu a udržitelného využívání jejích složek. Hlavními cíli úmluvy, která byla poprvé vystavena k podpisu smluvními stranám na známé Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (United Nations Conference on Environment and Development, UNCED) v červnu 1992 v brazilském Rio de Janeiro, zůstává ochrana biodiverzity na všech jejích úrovních, udržitelné (rozumné, moudré) využívání jejích složek a spravedlivé rozdělování zisků z využívání genetických zdrojů včetně biotechnologických postupů a metod. Protože realizace úmluvy by měla být založena na nejnovějších vědeckých poznatcích, byl v jejím rámci ustaven **Poradní orgán pro vědecké, technické a technologické záležitosti** (Subsidiary Body on Scientific, Technical and Technological Advice, SBSTTA). Uvedený vědecký panel připravuje k jednotlivým problémům doporučení, předkládaná ke schválení politickému orgánu – **konferenci smluvních stran**, která se schází obvykle jednou za dva roky.

Ve dnech 12. – 16. listopadu 2001 se v Montrealu uskutečnilo v pořadí již 7. zasedání SBSTTA, jehož se zúčastnilo více než 500 delegátů ze 113 zemí. Zaměřilo se především na značně obsáhlou a politicky ožehavou problematiku **lesní biodiverzity**. Na základě podrobného rozboru jejího současného stavu a vývojových trendů, připraveného skupinou odborníků, schválilo zasedání obsáhlý návrh programu činnosti Úmluvy o biologické rozmanitosti právě v této oblasti. Jestliže jej **6. zasedání konference smluvních stran úmluvy**, svolané na dny **7. – 19. dubna 2002** do nizozemského Haagu, schválí, mohl by významně přispět ke snaze řady mezinárodních organizací, programů a iniciativ vytvořit účinný globální mechanismus ochrany, řízení péče a udržitelného

využívání lesních ekosystémů. Návrh totiž věnuje zvýšenou pozornost kupř. ilegálnímu kácení lesů, selhání některých ekonomických nástrojů při úsilí o citlivé hospodaření v lesích nebo možnostem pronájmu půdy.

Z dalších projednávaných otázek jmenujme alespoň přijetí plánu činnosti **Mezinárodní iniciativy na ochranu a udržitelné využívání opylovačů** či návrhu pro realizaci sociálních, hospodářských a právních opatření, podnětující **ochranu, management a udržitelné využívání biologických zdrojů**. Poradní orgán pro vědecké, technické a technologické záležitosti se vůbec poprvé zabýval určitým taxonem či ekologickou skupinou a schválil **návrh Světové strategie ochrany rostlin**, která je do značné míry založena na obdobném dokumentu, připraveném pro náš kontinent Radou Evropy a mezinárodní organizací Planta Europa. Protože dosud nebývá při hodnocení vlivu lidské činnosti na životní prostředí (EIA) brána v úvahu ochrana biodiverzity, doporučuje SBSTTA, aby smluvní strany úmluvy přejaly do praxe zásady, **jak do EIA odpovídajícím způsobem začlenit problematiku biologické rozmanitosti**. Po několikaleté diskusi přijala SBSTTA doporučení, aby byla v nejbližší době učiněna řada kroků, jak rozumným způsobem využít širokou škálu indikátorů nejen stavu, změn a trendů široce pojaté biodiverzity, ale i účinnosti realizace Úmluvy o biologické rozmanitosti na celosvětové, evropské i národní úrovni.

Příští zasedání Poradního orgánu pro vědecké, technické a technologické záležitosti Úmluvy o biologické rozmanitosti se uskuteční v **listopadu 2002** opět v Montrealu.

RNDr. Jan Plesník, CSc.
předseda SBSTTA-CBD

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Praha

Plochy zranitelné znečištěním dusičnany

Oblasti zranitelné na znečištění dusičnany ze zemědělství zahrnují zhruba 36 procent rozlohy České republiky a asi 42,5 procenta plochy zemědělských půd. Na únorové konferenci ke směrnici EK o ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů to řekl náměstek ministra zemědělství Lubomír Konšel. Podle odhadu MZe si směrnice v ČR vyžádá investiční náklady asi 28,3 miliardy korun.

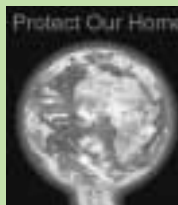
Největší investice přitom představuje výstavba a obnova skladů statkových hnojiv a rekonstrukce stájí. Další náklady pak mohou být podle Konšela spojeny například s dopravou nebo nižšími výnosy zemědělců.

ČR nepředpokládá pro nitrátovou směrnici přechodné období a zavázala se splnit administrativní

a technické nároky normy k referenčnímu datu vstupu do unie, tedy k 1. lednu 2003. K financování implementace mají podle Konšela sloužit vlastní zdroje zemědělců, státní rozpočet, program předvstupní pomoci Sappard a sektorový operační program pro rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.

V loňském roce byly vedle vymezení zranitelných oblastí přeneseny požadavky nitrátové směrnice do tuzemské legislativy. Dále byly zpracovány zásady správné zemědělské praxe zaměřené na ochranu před znečištěním dusičnany. Letos je podle Konšela třeba připravit tzv. akční programy, které stanovují zvláštní režimy hospodaření v citlivých územích, zajistit pravidelné sledování kvality vod a pokračovat ve školení zemědělců.

(zpráva ČTK)

***Musíte učit své děti, že země, po níž chodí,
je popelem našich praotců.***

***Aby měly úctu k zemi, řekněte svým dětem,
že překypuje životem nám příbuzných tvorů.***

***Učte své děti to, co my učíme naše děti:
že země je naše matka.***

Cokoliv se přihodí zemi, přihodí se synům této země.

Plivou-li lidé na zem, plivou sami na sebe...

Poselství náčelníka Seattla bílému muži

22. duben Den Země

Světový svátek životního prostředí

**Informace o akcích v ČR: www.koniklec.cz
Informace o akcích v zahraničí: www.earthday.net**